

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

Cilt: 24

Sayı: 3

Temmuz 2019

Gazi
BEDEN EĞİTİMİ
ve
SPOR BİLİMLERİ
DERGİSİ

GAZİ JOURNAL OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS SCIENCES

GAZİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

GAZI JOURNAL OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS SCIENCES

2019, Cilt 24, Sayı 3 / 2019, Volume 24, Issue 3

ISSN 1300-2805

Yayının Türü/Type of Publication: **Yaygın**

Sahibi / Owner

Dr. İbrahim USLAN
Gazi Üniversitesi Rektörü

Genel Yayın Yönetmeni / Editor- in Chief

Dr. Mehmet GÜNAY
Spor Bilimleri Fakültesi Dekanı

Editör / Editor

Dr. İbrahim YILDIRAN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Publishing Editor

Dr. Fatih YENEL

Yardımcı Editör / Assistant Editor

Mustafa ALTUNSOY

Yayın Kurulu / Editorial Board

Dr. Azmi YETİM, Gazi Üniversitesi
Dr. Canan KOCA ARITAN, Hacettepe Üniversitesi
Dr. Christian WACKER, University of Freiburg/Germany
Dr. Dana BADAU, University of Tirgu Mures/Romania
Dr. Erich MÜLLER, University of Salzburg/Austria
Dr. Erdal ZORBA, Gazi Üniversitesi
Dr. Fatih BEKTAŞ, Trabzon Üniversitesi
Dr. Gıyasettin DEMİRHAN, Hacettepe Üniversitesi
Dr. Gül T. SÖNMEZ, Lehman College New York/USA
Dr. Gülfem ERSÖZ, Ankara Üniversitesi
Dr. H. Ahmet PEKEL, Gazi Üniversitesi
Dr. Hülya AŞÇI, Marmara Üniversitesi
Dr. İbrahim YILDIRAN, Gazi Üniversitesi
Dr. Kanat JANUZAKOV, Manas Üniversitesi, Kırgızistan

Dr. Kemal TAMER, İstanbul Aydın Üniversitesi
Dr. Konstantinos GEORGIADIS, Uni.of Peloponnese/Greece
Dr. Latif AYDOS, Gazi Üniversitesi
Dr. Manfred LAEMMER, German Sport Uni.Cologne/Germany
Dr. Mehmet GÜNAY, Gazi Üniversitesi
Dr. Mitat KOZ, Ankara Üniversitesi
Dr. Mustafa Levent İNCE, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Dr. Ömer ŞENEL, Gazi Üniversitesi
Dr. Renato MANNÒ, University of L'Aquila/Italy
Dr. Robert C. SCHNEIDER, The College at Brockport/USA
Dr. Settar KOÇAK, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Dr. Suat KARAKÜÇÜK, Gazi Üniversitesi
Dr. Turgay BİÇER, Marmara Üniversitesi
Dr. Ulviye BİLGİN, Gazi Üniversitesi

İngilizce Dil Editörü / English Language Editor

Dr. Beyza Merve AKGÜL, Dr. Pınar Yaprak KEMALOĞLU

Dağıtım Koordinatörlüğü / Distribution Coordinator

Dr. Pınar KARACAN DOĞAN
Özgün PARASIZ, Ali ERASLAN, Şenol GÖRAL

Teknik Koordinatörlük / Technical Coordinator

Dr. Esin ESRA ERTURAN ÖĞÜT - Dr. Ebru ÇETİN
Dr. Okan Burçak ÇELİK, Merve KARAMAN, Tebessüm AYYILDIZ

İletişim Koordinatörlüğü / Communication Coordinator

Dr. Gülfem SEZEN BALÇIKANLI
Dr. Sümer ALVURDU, Dr. Serkan KURTİPEK, Dr. Emre Ozan TINGAZ

Yazışma Adresi / Corresponding Address

Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Abant-1 Caddesi No:10, Emniyet Mahallesi/ANKARA
E-mail: gbesbd@gmail.com

Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi yılda dört kez yayımlanır ve hakemli bir dergidir.
Gazi Journal of Physical Education and Sports Sciences is published quarterly.
All the articles appeared in this journal are published on the opinion of advertiser.

<http://dergipark.gov.tr/gbesbd>

GAZİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

GAZI JOURNAL OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS SCIENCES

2019, Cilt 24, Sayı 3 / 2019, Volume 24, Issue 3

ISSN 1300-2805

Danışma Kurulu / Editorial Advisory Board

- Dr. A. Seda SARACALOĞLU, Adnan Menderes Üniversitesi
Dr. Ali Ahmet DOĞAN, Kırıkkale Üniversitesi
Dr. Ali Emre EROL, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Dr. Ali KIZILET, Marmara Üniversitesi
Dr. Arslan KALKAVAN, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Dr. Atilla ERDEMLİ, İstanbul Üniversitesi
Dr. Atilla PULUR, Gazi Üniversitesi
Dr. Ayşe KİN İŞLER, Hacettepe Üniversitesi
Dr. Beyza Merve AKGÜL, Gazi Üniversitesi
Dr. Bülent GÜRBÜZ, Ankara Üniversitesi
Dr. Can İKİZLER, İstanbul Esenyurt Üniversitesi
Dr. Caner AÇIKADA, Yakın Doğu Üniversitesi
Dr. Cengiz ARSLAN, Fırat Üniversitesi
Dr. Dilara SEVİMEY ÖZER, Gedik Üniversitesi
Dr. Dilşad MİRZEOĞLU, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniv.
Dr. Ebru ÇETİN, Gazi Üniversitesi
Dr. Ekrem Levent İLHAN, Gazi Üniversitesi
Dr. Emin KURU, Gazi Üniversitesi
Dr. Emine ÇAĞLAR, Hacettepe Üniversitesi
Dr. Erkut KONTER, Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr. Esin Esra ERTURAN ÖĞÜT, Gazi Üniversitesi
Dr. F. Filiz ÇOLAKOĞLU, Gazi Üniversitesi
Dr. Fatih KILINÇ, Akdeniz Üniversitesi
Dr. Fahmi TUNCEL, Ankara Üniversitesi
Dr. Fehma GÜRSEL, Ankara Üniversitesi
Dr. Füsün ÖZTÜRK KUTER, Uludağ Üniversitesi
Dr. Gazanfer DOĞU, İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Gökhan ÇALIŞKAN, Iğdır Üniversitesi
Dr. Gül BALTACI, Hacettepe Üniversitesi
Dr. Gülferm SEZEN BALÇIKANLI, Gazi Üniversitesi
Dr. Gülgün ERSOY, Hacettepe Üniversitesi
Dr. Güner EKENCİ, İstanbul Gelişim Üniversitesi
Dr. Gürbüz BÜYÜKYAZI (1954-2018), Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr. Hakan SUNAY, Ankara Üniversitesi
Dr. Haluk KOÇ, Gazi Üniversitesi
Dr. Hasan KASAP, Gedik Üniversitesi
Dr. Hatice ÇAMLIYER, Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Haydar DEMİREL, Hacettepe Üniversitesi
Dr. Hayri ERTAN, Anadolu Üniversitesi
Dr. İ. Fatih YENEL, Gazi Üniversitesi
Dr. İbrahim CİCİOĞLU, Gazi Üniversitesi
Dr. İmdat YARIM, Gazi Üniversitesi
Dr. Kamil ÖZER, Gedik Üniversitesi
Dr. Kürşat KARACABEY, Düzce Üniversitesi
Dr. Mehmet GÜÇLÜ, Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr. Metin KAYA, Gazi Üniversitesi
Dr. Metin SAYIN, Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Metin YAMAN, Gazi Üniversitesi
Dr. Muhsin HAZAR, Gazi Üniversitesi
Dr. Murat Sadullah ÇEBİ, Gazi Üniversitesi
Dr. Mustafa Yaşar ŞAHİN, Gazi Üniversitesi
Dr. Müslim BAKIR, Okan Üniversitesi
Dr. Necla GÜNAY, Gazi Üniversitesi
Dr. Nefise BULGU, Hacettepe Üniversitesi
Dr. Nevin ATALAY GÜZEL, Gazi Üniversitesi
Dr. Nevin GÜNDÜZ, Ankara Üniversitesi
Dr. Nevin ŞANLIER, Gazi Üniversitesi
Dr. Nevzat MİRZEOĞLU, Sakarya Uyg. Bilimler Üniv.
Dr. Niyazi ENİŞELER, Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Nurettin KONAR, İnönü Üniversitesi
Dr. Özbay GÜVEN, Gazi Üniversitesi
Dr. Özlem ORHAN, Gazi Üniversitesi
Dr. Perican BAYAR KORUÇ, Ankara Üniversitesi
Dr. Rana VAROL, Ege Üniversitesi
Dr. Rasim KALE, Gelişim Üniversitesi
Dr. Recep GÜRSOY, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Reha ALPAR, Hacettepe Üniversitesi
Dr. Sami MENGÜTAY, Haliç Üniversitesi
Dr. Sedat MURATLI, Akdeniz Üniversitesi
Dr. Sema ALAY, Marmara Üniversitesi
Dr. Seydi Ahmet AĞAOĞLU, 19 Mayıs Üniversitesi
Dr. Seydi KARAKUŞ, Dumlupınar Üniversitesi
Dr. Sürhat MÜNİROĞLU, Ankara Üniversitesi
Dr. Şefik TIRYAKI, Mersin Üniversitesi
Dr. Tayfun AMMAN, Sakarya Üniversitesi
Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU, Gazi Üniversitesi
Dr. Timur GÜLTEKİN, Ankara Üniversitesi
Dr. Tuba MELEKOĞLU, Akdeniz Üniversitesi
Dr. Turgut KAPLAN, Selçuk Üniversitesi
Dr. Ümit KESİM, Bilgi Üniversitesi
Dr. Velittin BALCI, Ankara Üniversitesi
Dr. Yalçın TAŞMEKTEPLİGİL, 19 Mayıs Üniversitesi
Dr. Zafer ÇİMEN, Gazi Üniversitesi
Dr. Zekai PEHLEVAN, Mersin Üniversitesi

Bu Sayının Hakemleri / Editorial Advisory Board for this Issue

- Dr. Fatih BEKTAŞ, Trabzon Üniversitesi
Dr. H. İbrahim CİCİOĞLU, Gazi Üniversitesi
Dr. Duygu HARMANDAR DEMİREL, Necmettin Erbakan Ü.
Dr. Alpaslan KARTAL, Bozok Üniversitesi
Dr. Sabri KAYA, Kırıkkale Üniversitesi
Dr. Defne ÖCAL KAPLAN, Kastamonu Üniversitesi
Dr. Sabri ÖZÇAKIR, Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Gülferm SEZEN BALÇIKANLI, Gazi Üniversitesi
Dr. Ömer ŞENEL, Gazi Üniversitesi
Dr. Mehmet TUNÇKOL, Avrasya Üniversitesi

**Cilt
Sayı
Temmuz**

**XXIV
3
2019**

**Volume
Issue
July**

İÇİNDEKİLER

CONTENTS

-
Amatör Sporcularda Ayak Bileği Pozisyon Hissinin Değerlendirmesinde Yeni Bir Yaklaşım: Pilot Çalışma	133 - 141
Ertuğrul ÇAKIR
Reşat SADIK	A New Approach in Ankle Joint Position Sense Assessment of Amateur Athletes: Pilot Study
Okul Sporlarında Alınan Disiplin Cezaları ve Nedenlerinin Fair Play Çerçevesinde İncelenmesi	143 - 154
Emre ÇAVDAR
Gülfem SEZEN-
BALÇIKANLI
Metin KAYA	The Examination of Disciplinary Punishments in School Sports and Their Reasons in Terms of Fair Play
Beden Eğitimi-Ötekileştirme ve Soyutlanma (BEÖSÖ) Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	155 - 166
Ender ŞENEL
Mevlüt YILDIZ
Mehmet ULAŞ
Kemal TAMER	The Validity and Reliability Study of the Turkish Form of Physical Education Marginalization and Isolation Scale (PE-MAIS)
Erken Cumhuriyet Döneminin Uzun Süreli İlk Antrenörlük Kursu	167 - 179
Sevda KORKMAZ
Tanju BAĞIRGAN	The First Long Term Coaching Course of Early Republican Period
Bayan Futsal Oyuncularında Flamingo ve Stork Denge Testinin Karşılaştırılması ile Kassal Kuvvetin Testler Üzerine Etkisi	181 - 188
Ertuğrul ÇAKIR
Nurper ÖZBAR	Comparison of Flamingo and Stork Balance Test Among Female Futsal Players and the Effect of Muscle Force on Tests

EDİTÖRDEN

Yeni sayımızla merhaba,

Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2018 yılında başladığı yeni yayın döneminin yedinci sayısıyla, yazarlarımızın teveccühü ve hakemlerimizin özverili değerlendirmelerinin bir eseri olarak, karşınızda.

Bu sayımız, amatör sporcularda ayak bileği pozisyon hissini yeni bir yaklaşımla değerlendirildiği bir pilot çalışmayla başlamaktadır. İkinci yazımızda, Ankara ilinde okullararası yarışmalar kapsamında ceza kuruluna sevk edilen ve cezaları kesinleşen öğretmen ve sporcu-öğrencilerin aldıkları cezalar dönem, branş ve sebep bakımından analiz edilerek fair play kapsamında irdelenmektedir. Bunu, beden eğitimi öğretmenlerinin algılanan ötekileştirme ve soyutlanma durumunu ölçen bir aracın Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapıldığı bir yazı izlemektedir. Ardından, Erken Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinin sporda kalkınma hamlesi çerçevesinde gerçekleştirdiği yetiştirici eğitimi faaliyetlerinin uzun süreli ilk antrenörlük kursu örneğinde ele alındığı dönem-tarihsel çalışma gelmekte, son yazımızda ise, kadın futsal oyuncularında Flamingo ve Stork denge testleri karşılaştırılmakta ve kassal kuvvetin testler üzerine etkisi incelenmektedir.

Keyifle okumanız ve Ekim 2019 sayımızda buluşabilmemiz dileğiyle...

Sağlıcakla kalın!

İbrahim Yıldırım
Editör

Amatör Sporcularda Ayak Bileği Pozisyon Hissinin Değerlendirmesinde Yeni Bir Yaklaşım: Pilot Çalışma

Ertuğrul ÇAKIR¹, Reşat SADIK²

¹Düzce Üniversite Hastanesi, Rehabilitasyon Bölümü

²Düzce Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği ABD

Araştırma Makalesi

Öz

Postüral kontrolde meydana gelen zayıflık sporcuları sakatlık riskiyle karşı karşıya bırakır. Sporcuların özellikle sakatlanma sonrası rehabilitasyon sürecinde denge becerisinin bileşeni olan eklem pozisyon hissi değerlendirilmesi eklemin stabilitesi hakkında bilgi verir. Bu çalışmada sakatlık öyküsü olan (n=6) ve olmayan (n=28) amatör sporcuların (5 kadın, 29 erkek) ayak bileği pozisyon hissi değerlendirilmiştir. Yapılan veri analizinde sporcuların ayak bileği pozisyon hissi ortalama hata dereceleri 2,5 derece ile 7,6 derece arasında değişmektedir. Sakatlık öyküsü olanlarla olmayanlar arasında ve kadınlarla erkekler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Sporcuların ayak pozisyon hissi değerlendirilmesi normal değerlendirme yöntemi (test açısı ve hata derecesi tespiti) yanında pratik değerlendirme metodu olarak düşünülen ardışık pozisyon hissi değerlendirmesi şeklinde kurgulanmış ve bu değerlendirmede başarılı olan sporcu olmamıştır.

Anahtar sözcükler: Denge, Ayak bileği eklemi pozisyon hissi, Ardışık eklem pozisyon hissi değerlendirilmesi

A New Approach in Ankle Joint Position Sense Assessment of Amateur Athletes: Pilot Study

Abstract

Weakness in postural control makes athletes confront injury. Especially after injury joint position sense assessment a component of balance skill gives information about joint stabilization in rehabilitation progress. In this study ankle joint position sense of amateur athletes (5 female, 29 male) with injury history (n=6) and without injury history (n=28) were assessed. As a result of statistical analysis the mean error degrees of ankle position sense range between 2.5 degrees and 7.6 degrees and there is no significant difference of the mean error degree between the ones with injury history or without, female and male participants ($p>0.05$). Near normal ankle position sense assessment (test degree and determination of error degree) sequential joint position sense assessment thought as practical assessment method, is designed and in this assessment no athletes is determined as successful.

Keywords: Balance, Ankle position sense, Sequential joint position assessment

Giriş

Spor bilimlerinde yapılan çalışmaların bir bölümü, sporcuları aktif spor hayatında tutmak için olası sakatlıkları önleme veya sakatlanma sonrası kısa bir sürede spora dönme konularıyla ilgilenmektedir. Bu çalışmaların odaklandığı temel nokta denge motor becerisidir (Soderman, Werner, Pietila, Engstrom ve Alfredson, 2000; Plisky, Rauh, Kaminski ve Underwood, 2006; Gribble, Hertel ve Plisky, 2012). Postüral kontrol olarak da tanımlanan denge becerisinde meydana gelen kayıp bireyin günlük fiziksel aktivitesinden tutun sportif becerilerine kadar tüm lokomasyonunu olumsuz yönde etkiler (Riemann ve Lephart, 2002a; Rubenstein ve Josephson, 2006).

Sportif açıdan denge veya postüral kontrol performansın belirleyicilerinden olduğu gibi zayıflığında sporcuyla ciddi sakatlıklarla karşı karşıya bırakacak bir faktördür (Trojian ve McKeag, 2006). Özellikle ayak bileği sakatlanmaları segment üzerinde ani postüral kontrolün kaybıyla ortaya çıkmaktadır (Winter, 1995). Bu gibi durumlarla karşılaşmamak için antrenman kapsamına piliometrik ve denge egzersizleri eklenerek sporcuların denge becerileri ve nöromüsküler kontrolü artırılmaya çalışılır (Ramirez, Meylan ve Alvarez-Lepin, 2015; Twist, Gleeson ve Eston, 2008; Emery, Cassidy, Klassen, Rosychuk ve Rowe, 2005). Bu tür egzersizlerde amaç tüm segmentler üzerinde yoğun bir duyuşal girdi oluşturup denge becerisinin proprioseptif bileşenini güçlendirmektir (Rozzi, Lephart, Sterner ve Kuligowski, 1999; Malliou, Gioftsidou ve Pafis, 2004; Riemann ve Lephart, 2002b). Proprioseptif girdiler eklem pozisyonu, üzerine binen stresi ve kinematik verileri hakkında her an merkezi sinir sistemini bilgilendirir. Dolayısıyla bireyin eklem pozisyonu üzerindeki güçlü propriosepsiyonu denge becerisini olumlu yönde etkileyecektir. Bu durum eklem sakatlanması sonrası segmental instabiliteye sahip olan bireylerin denge ile eklem pozisyon hissi becerilerindeki kayıptan anlaşılmaktadır (Konradsen, 2002; Brown, Ross, Mynark ve Guskiewicz, 2004).

Tasarladığımız bu kesitsel çalışmada Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören amatör futbol oyuncularının ayak bileği eklem pozisyon hissi değerlendirildi. Çalışmanın amacı Halasi, Kynsburg, Tállay ve Berkes (2005) tarafından yapılan çalışmada, katılımcıların eklem pozisyon hissi tahmininde yapılan hata miktarını

yeniden değerlendirmektir. Halasi ve diğerleri, operasyon öncesi ve sonrası ayak bileği eklem pozisyon hissi değişimindeki farkı görmek üzere çalışmasını gerçekleştirirken kontrol grubundaki sağlıklı katılımcıların eklem pozisyonunu tahmin etmede meydana gelen hataların 3.01-2.30 dereceler arasında değiştiğini bulgulamıştır. Aynı şekilde Olsson ve diğerlerinin (2004) yaptığı güvenilirlik geçerlilik çalışmasında eklem pozisyon hissi hata aralığı 3-6 derece arasında değişmektedir.

Bu sonuçlardan hareketle tasarlanan kesitsel çalışmada amaç eklem pozisyon hissi değerlendirmesinde 3 ve altında derecelerde birbirine yakın açıların ayırımında bireylerin bu farkı algılamakta zorlanacağı hipotezinin sınanmasıdır. Ayrıca, eklem pozisyon hissini değerlendirmesi sırasında katılımcılardan açısız bir tahminde bulduklarında eğimi doğru algılasalar da bunu sayısal olarak ifade ederken hata yapabileceği varsayılmıştır. Eklem pozisyon hissi değerlendirme testlerinde böyle bir zayıflığı ortadan kaldırmak için çalışmada test değerlendirmesi ardışık eklem pozisyon hissi değerlendirmesi adı altında farklı bir biçimde kurgulanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Kesitsel olarak tasarlanan çalışmada; çalışmaya katılan sporcuların belirlenen derecelerde ayak bileği dorsal fleksiyon pozisyon hissini ölçüp, ölçüm sonrası meydana gelen hatalar ortaya konmaya çalışılmıştır. Belirlediğimiz 30, 32 ve 34 derece eğime sahip olan basamakların derecelerini saptamada katılımcıların 2 derecelik farkı ayırt etme ve açıların eğim sırasını tahmin etme becerileri değerlendirilmiştir.

Araştırma Grubu

Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören 29 erkek 5 kadın amatör düzeyde spor geçmişi olan katılımcı gönüllü olarak çalışmaya dahil olmuştur. Çalışmanın kapsamı hakkında katılımcılar genel anlamda bilgilendirilmiştir. Bu çalışma Düzce Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır. Katılımcıların herhangi bir nörolojik veya ortopedik rahatsızlığı bulunmamakla beraber 6 katılımcının 2 sene öncesine dayanan spor yapmalarına engel olmayan sol ayak bileği hafif derecede incinme öyküsü mevcuttur.

Veri Toplama Araçları

Katılımcılar testlerin prosedürü hakkında bilgilendirilmiştir. Testler aynı gün içinde uygulanmıştır. Testlerin uygulanması öncesi 24 saat boyunca katılımcılara herhangi bir şekilde alkol kullanmamaları, yorucu egzersizden kaçınmaları, test öncesi 3 saat içerisinde herhangi bir şey yememeleri (hipoglisemi durumları dışında) ve test öncesi mesanelerini aşırı dolduracak sıvı tüketiminden kaçınmaları söylenmiştir. Çalışma Düzce Üniversitesi Yarı Olimpik Yüzme Havuzu Kompleksi'nde gerçekleştirilmiştir.

Uygulama öncesi 30 dereceden başlayıp 45 dereceye kadar eğimleri olan tahta üçgen bloklar test salonuna yerleştirilmiş ve katılımcılardan gözler açık olacak şekilde eğimleri deneyip açıları karşılaştırmaları istenmiştir. Yaklaşık yarım saat boyunca katılımcıların açısız tahminleri için bir ön bilişsel hazırlık yapılmıştır. Buradaki amaç genel olarak testin

yürütülmesi açısından katılımcıların bilgilendirilmesi ve oluşabilecek aşırı sonuçların önceden önüne geçebilmektir.

Test öncesi zemin açıları 30, 34 ve 32 derecelik eğimlere sahip olan tahta üçgenler duvara sabitlenmiştir (Halasi ve diğerleri, 2005). Katılımcılar sıra ile test salonuna alınırken gözleri uyku göz bandı ile kapatılmıştır. Ardından test uygulama personeli yardımıyla zemine sabitlenmiş tahta eğimlere getirilip ayakları sıra ile eğimlere yerleştirilmiş ve eğimleri tahmin etmeleri istenmiştir. Test sırasında test pozisyonu olarak fibular hattın yere 90 derece açı yapması sağlanıp kalçaları nötral pozisyona getirilmiştir. Burada amaç pozisyon hissi sırasında ayak bileği eklemının aktif kullanımını sağlamak, diğer eklemlerin ayak bileğinde oluşacak kinematiği engelleyecek kapalı zincir etkisini azaltmaktır. Rastgele seçilen 30-34-32, 34-30-32, 32-34-30 ve 32-30-34 sıralamaları ile test gerçekleştirilmiş böylece artan veya azalan sıralı eğimden kaçınarak katılımcıların birincil referans üzerinden açıları azaltıp veya arttırıp doğru tahminleri kolaylaştırılmamıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma sırasın elde edilen verilerin istatistiksel analizi IBM SPSS Statistics 21(IBM Corp. Armonk, NY, USA) versiyonu kullanılarak yapılmıştır. Seçilen gruplar arası ayak bileği eklem pozisyon hissi hata derecesi ortalamalarının karşılaştırılması non-parametrik test olan Mann Whitney U testi ile gerçekleştirilmiştir. Anlamlılık tanımlanmasında p değeri 0.05'ten küçük olarak değerlendirilmiştir.

Bulgular

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bu bölümde yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan bulgular tablolarla ifade edilmiştir. Katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlar değişkenler çerçevesinde yorumlanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik bilgileri

Değişkenler	Yaş (yıl)	Boy (cm)	Kilo (kg)
Ortalama ± SS	20.9 ± 1.8	177.5 ± 5.5	73.1 ± 15.1

Tablo 1'de katılımcıların demografik bilgileri verilmiştir. Katılımcı örnekleminin ortalama yaşı 20,9 yıl, boy ortalamaları ise 177,6 cm'dir. Ortalama ağırlık değeri ise 73,1 kg'dır.

Tablo 2. Sağ ayak bileği pozisyon hissi ölçümü dereceleri

Test Açılımları	30°	32°	34°
	OHD ± SS	OHD ± SS	OHD ± SS
Erkekler (n=29)	5.1 ± 4.4	4.0 ± 2.6	2.9 ± 3.6
Kadınlar (n=5)	5.0 ± 5.0	5.0 ± 3.3	2.6 ± 2.6
Sakatlık öyküsü olanlar (n=6)	4.8 ± 3.9	2.6 ± 1.9	3.6 ± 3.2
Sakatlık öyküsü olmayanlar (n=28)	5.1 ± 4.6	4.5 ± 2.8	2.7 ± 3.5

OHD: Ortalama hata derecesi; SS: Standard sapma

Tablo 2 incelendiğinde, sağ ayak bileği pozisyon hissi hata payı ortalamalarının 2,7 derece ile 5,1 derece arasında değiştiği görülmektedir. Sakatlık öyküsü olmayanların 34 derecelik eğitim tahmininde ortalama 2.7 derecedir (varsayılan 3 derecelik kritik sınır altında hata payı). Kadınlar ve erkekler arasında hata payı ortalamaları birbirine oldukça yakın görünmektedir. Sakatlık öyküsü olanların 30 ve 32 derecelik eğitim tahmin ortalaması sayısal olarak sakatlık öyküsü olmayanlara oranla bir iki puan arası düşük olsa da 34 derecelik eğitim ölçümünde hata payı yüksek çıkmıştır. Sakatlık öyküsü olanların haricinde ölçüm eğimi arttıkça ortalama hata payı azalmaktadır.

Tablo 3. Sol ayak bileği pozisyon hissi ölçümü dereceleri

Test Açılırları	30°	32°	34°
	OHD ± SS	OHD ± SS	OHD ± SS
Erkekler (n=29)	5.9 ± 4.9	4.4 ± 3.6	4.5 ± 4.4
Kadınlar (n=5)	7.6 ± 2.8	4.4 ± 1.9	3.8 ± 1.7
Sakatlık öyküsü olanlar (n=6)	3.8 ± 1.1	4.0 ± 2.8	2.5 ± 1.8
Sakatlık öyküsü olmayanlar (n=28)	6.6 ± 5.0	4.5 ± 3.5	4.8 ± 4.3

OHD: Ortalama hata derecesi; SS: Standard sapma

Tablo 3 incelendiğinde sol ayak bileği pozisyon hissi ortalama hata paylarının 2,5 derece ile 7,6 derece arasında değiştiği görülmektedir. Kadın katılımcıların ölçüm eğim açıları arttıkça ortalama hata paylarının azaldığı görülmektedir. Sakatlık öyküsü olanların tahmin performansı sakatlık öyküsü olmayanlara göre 3 ile 0,5 puan aralığında daha iyidir.

Tablo 4. Gruplar arası sağ ayak bileği pozisyon hissi ortalama hata ölçüm derecesi karşılaştırılması

Gruplar	Erkekler OHD TA	SÖ Olanlar OHD TA
Kadınlar OHD TA	p = 0.09 *	-
Sakatlık öyküsü olmayanlar OHD TA	-	p = 0.10 *

OHD: Ortalama hata derecesi; TA: Tüm açılar; SÖ: Sakatlık öyküsü; "*": Anlamli farklılık yok.

Tablo 4'te kadınlar ile erkekler ve sakatlık öyküsü olanlarla olmayanların sağ ayak bileği pozisyon hissi ortalama hata payları karşılaştırılmıştır. Tablodaki sonuçlar doğrultusunda grupların skorları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgulanmıştır.

Tablo 5. Gruplar arası sol ayak bileği pozisyon hissi ortalama hata ölçüm derecesi karşılaştırılması

Gruplar	Erkekler OHD TA	SÖ Olanlar OHD TA
Kadınlar OHD TA	p = 1,11 *	-
Sakatlık öyküsü olmayanlar OHD TA	-	p = 0.08 *

OHD: Ortalama hata derecesi; TA: Tüm Açılar; SÖ: Sakatlık öyküsü; "*": Anlamli farklılık yok.

Tablo 5'te kadınlar ile erkekler ve sakatlık öyküsü olanlarla olmayanların sol ayak bileği pozisyon hissi ortalama hata payları karşılaştırılmıştır. Tablodaki sonuçlar doğrultusunda grupların skorları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgulanmıştır.

Tablo 6. Katılımcıların açısıl eğimlerin sırasını doğru tahmin edebilme sayıları

Gruplar	Erkekler	Kadınlar	SÖ Olanlar	SÖ Olmayanlar
Eğim Sırasını Bilenler	0	0	0	0

0 = Bilen katılımcı yok; SÖ: Sakatlık öyküsü

Tablo 6'da katılımcıların eğitim derecesi tahminleri hata paylarını gözlemeksizin değerlendirildiğinde, eğitimlerin sıralamasını doğru olarak tahmin etmede tüm katılımcıların başarısız olduğu görülmektedir.

Tartışma

Tablo 2 ve 3'te görüldüğü üzere katılımcıların tümünde ayak bileği pozisyon hissi ortalama hata dereceleri birbirine oldukça yakın bulunmuştur. Sakatlık öyküsü olanların daha önce geçirdikleri ayak bileği incinmelerinin somatosensoryel sistemi olumsuz yönde etkileyerek (Jerosch ve Prymka, 1996) pozisyon hissinde bir azalma meydana getireceği varsayımına karşın 30 ve 32 derecelerde sakatlık öyküsü bulunmayanlara göre daha iyi skorlar elde edilmesi gösteriyor ki ayak bileği sakatlık öyküsü olanlarda sakatlık sonrası segmentin proprioseptif özelliğinde meydana gelen azalma (Willems, Witvrouw, Verstuyft, Vaes ve De Clercq, 2002; Hertel, 2000; Hertel, 2008) rehabilitasyon sürecinde özel egzersiz programlarıyla giderilmektedir (Mattacola ve Dywer, 2002; Verhagen, Van Der Beek ve Twisk, 2004). Dolayısıyla sakatlık öyküsü olanların bu iyi skorları zamanla rehabilitasyon ve sportif yaşamlarında tekrar kazanılan proprioseptif becerilerinin bir sonucu olduğu düşünülebilir.

Çalışmanın odak noktası hataların 2 derece üstünde olması bunun yanında 2 derece ardışık olan eğitimlerin sıralamasının tahminin değerlendirilmesiydi. Örnek vermek gerekirse 30 derecelik eğimi 4 derece hata ile 34 derece olarak tanımlayan katılımcının 32 derecelik eğimi 34 dereceden yüksek ve 34 derecelik eğimi ise 32 derecelik eğitim için söylediği değerden yüksek tanımlaması her açı için yaptığı hatalı tahminlere rağmen eğitimleri doğru bir şekilde sınıflandırması anlamına gelir ki böylece sayısal hatalarının olması yanında eğitimlerin sıralamasını doğru tahmin etmesi eklem pozisyon hissinde başarılı olarak nitelenmesini sağlayabilir. Tablo 2 ve 3'teki veriler doğrultusunda eğitim farklarının 2 derece olması katılımcıların tahminlerinde hatalı tespit yapmalarına sebep olmuştur.

Eğitim sıralamasının doğru tahmin edilememesinin nedeni eğitimler arasındaki 2 derecelik farktan kaynaklanabilir. Bu sonuçlar doğrultusunda eklem pozisyon hissi algılamasında tam olarak doğru bir bilişsel algılamadan bahsetmek olanaksız çünkü katılımcılar 2 derecelik farkla oluşturulmuş sıralamayı algılamakta başarısız oldular. Çalışma tasarımı yapılırken ardışık eğitim sıralaması testini tasarlayıp çalışma alanında kolay uygulanabilir ve az maliyetli olması sebebiyle kullanım için değerlendirmeye sunmak amacı düşünülmüştür. Çalışmada özellikle eğitim farklarının 2 derece tutulmasının sebebi katılımcıların pozisyon hissi algısını keskin bir biçimde test etmektir. Şöyle bir soru sorulabilir; peki bu sıralama 30-35-40 olsaydı sıralamayı doğru tahmin edebilirler miydi? Açıkçası bu soru yeni bir araştırmanın motivasyonu olabilir.

Peki diğer eklemlerde aynı sonuca ulaşabilir mi? Olsson ve diğerleri (2004) diz eklemi üzerinde yaptıkları açık kinetik pozisyon hissi testinde 3 ve 5 dereceler arasında seyreden hatalar bulgularken Juul-Kristensen ve diğerleri (2008) dirsek ekleminde 6 derecelik bir hata ortalaması bulgulamışlardır. Aarseth, Suprak, Chalmers, Lyon ve Dahlquist (2015) omuz üzerinde yaptığı çalışmada 2 ve 8 derece arasında hata kümelenmesi bulgulamışlardır. Bununla birlikte çalışmalar eklemlerin farklı pozisyonları hedeflenerek yapılmış. Aynı eklemin farklı açılarında pozisyon hissi algısı değerşebilir mi? Değerşebilir bu durumu test etmek için her açının ayrı ayrı test edilmesi gerekir ve bu yaklaşım çok uygulanabilir gözükmemektedir. Çalışmada eklem olarak ayak bileği ekleminin seçilmesinin nedeni ayak bileği segmentinin yere yakın ve periferde olması nedeniyle vücut yükünü taşıyan bir eklem olması, lokomasyonda her an dinamik olup diğer eklemlere göre proprioseptif becerisinin oldukça yüksek olmasıdır. Bu genelde somatosensör sistemin pozisyon hissi değerlendirmesinde ayak bileği çalışmalarını bir adım öne çıkarır (Allum, Bloem, Carpenter, Hulliger ve Hadders, 1998).

Sonuç ve Öneriler

Çalışma sonrası öne çıkan eklem pozisyon hissi değerlendirmesinde özellikle ayak bileği pozisyon hissinde kullanılan ardışık eğim serisi üzerinden katılımcının açıları doğru tahmin edemese bile eğim sıralaması üzerinden doğru bir tahminin daha anlamlı olacağını öne çıkarmaktı. Katılımcıların açısal değerlendirmeleri belki kognitif (bilişsel) yapısıyla ilgili olabilir. Pozisyon hissini doğru algılasa da bunu açısal olarak ifade ederken yanılabilir yani 30 derece algıladığı eğimi 35 derece olarak ifade etmesi onun pozisyon hissinde yanıldığı anlamına gelmeyebilir. Fakat ardışık eğimi doğru tahmin edememesi bize pozisyon hissi algılamasında bir zayıflık var sonucuna götürebilir. Dolayısıyla yeni çalışmalarda eklem pozisyon hissini değerlendirirken kullanılan ardışık eğim tahmini yöntemi değerlendirmeyi kuvvetlendirecektir.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Uzm. Fizyoterapist Ertuğrul ÇAKIR

Düzce Üniversite Hastanesi

Rehabilitasyon Ünitesi

E-posta: ertugrulcakir@duzce.edu.tr

Kaynaklar

1. **Aarseth, L. M., Suprak, D. N., Chalmers, G. R., Lyon, L. ve Dahlquist, D. T.** (2015). Kinesio tape and shoulder joint position sense. *Journal of Athletic Training*, 50(8), 785-791.
2. **Allum, J. H. J., Bloem, B. R., Carpenter, M. G., Hulliger, M., Hadders, A. M.** (1998). Proprioceptive control of posture: a review of new concepts. *Gait and Posture*, 8(3), 214-242.
3. **Brown, C., Ross, S., Mynark, R. ve Guskiewicz, K.** (2004). Assessing functional ankle instability with joint position sense, time to stabilization and electromyography. *Journal of Sport Rehabilitation*, 13(2), 122-134.
4. **Emery, C. A., Cassidy, D., Klassen, T. P., Rosychuk, R. J. ve Rowe B. H.** (2005). Effectiveness of a home-based balance-training program in reducing sports-related injuries among healthy adolescents: A cluster randomized controlled trial. *The Canadian Medical Association Journal*, 172(6), 749-754.
5. **Gribble, P. A., Hertel, J. ve Plisky, P.** (2012). Using the star excursion balance test to assess dynamic postural-control deficits and outcomes in lower extremity injury: A literature and systematic review. *Journal of Athletic Training*, 47(3), 339-357.
6. **Halasi, T., Kynsburg, A., Tállay, A. ve Berkes, I.** (2005). Changes in joint position sense after surgically treated chronic lateral ankle instability. *British Journal of Sports Medicine*, 9(11), 818-824.
7. **Hertel, J.** (2000). Functional instability following lateral ankle sprain. *Sports Medicine*, 29(5), 361-371.
8. **Hertel, J.** (2008). Sensorimotor deficits with ankle sprains and chronic ankle instability. *Clinical Sports Medicine*, 27(3), 353-370.
9. **Jerosch, J., Prymka, M.** (1996). Proprioception and joint stability. *Knee Surgery Sports Traumatology Arthroscopy*, 4(3), 171-179.
10. **Juul-Kristensen, B., Lund, H., Hansen, K., Christensen, H., Danneskiold-Samsøe, B. ve Bliddal, H.** (2008). Test-retest reliability of joint position and kinesthetic sense in the elbow of healthy subjects. *Physiotherapy Theory and Practice*, 24(1), 65-72.
11. **Konradsen, L.** (2002). Factors contributing to chronic ankle instability: Kinesthesia and joint position sense. *Journal of Athletic Training*, 37(4), 381-385.
12. **Malliou, P., Gioftsidou, A. ve Pafis, G.** (2004). Proprioceptive training (balance exercises) reduces lower extremity injuries in young soccer players. *Journal of Back Musculoskeletal Rehabilitation*, 17(3-4), 101-104.
13. **Mattacola, C. G. ve Dwyer, M. K.** (2002). Rehabilitation of the ankle after acute sprain or chronic instability. *Journal of Athletic Training*, 37(4), 413-429.
14. **Olsson, L., Lund, H., Henriksen, M., Rogind, H., Bliddal, H. ve Danneskiold-Samsøe, B.** (2004). Test-retest reliability of a knee joint position sense measurement method in sitting and prone position. *Advanced Physiotherapy*, 6(1), 37-47.
15. **Plisky, P. J., Rauh, M. J., Kaminski, T. W. ve Underwood, F. B.** (2006). Star excursion balance test as a predictor of lower extremity injury in high school basketball players. *Journal of Orthopedic Sports Physical Therapy*. 36(12), 911-919.
16. **Ramirez, C. R., Meylan, C. M. ve Alvarez-Lepin, C.** (2015). The effects of interday rest on adaptation to 6 weeks of plyometric training in young soccer players. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 29(4), 972-979.
17. **Riemann, B. L. ve Lephart, S. M.** (2002a). The sensorimotor system, part 1: The physiologic basis of functional joint stability. *Journal of Athletic Training*, 37(1), 71-79.

18. **Riemann, B. L. ve Lephart, S. M.** (2002b). The sensorimotor system, part 2: The role of proprioception in motor control and functional joint stability. *Journal of Athletic Training*, 37(1), 80-84.
19. **Rozzi, S. L., Lephart, S. M., Sterner, R. ve Kuligowski, L.** (1999). Balance training for persons with functionally unstable ankles. *Journal of Orthopedic Sports Physical Therapy*, 29(8), 478-486.
20. **Rubenstein, L. Z. ve Josephson, K. R.** (2006). Falls and their prevention in elderly people: What does the evidence show? *Medical Clinics of North America*, 90(5), 807-824.
21. **Soderman, K., Werner, S., Pietila, T., Engstrom, B., Alfredson, H.** (2000). Balance board training: Prevention of traumatic injuries of the lower extremities in female soccer players? A prospective randomized intervention study. *Knee Surgery Sports Traumatology Arthroscopy*, 8(6),356-363.
22. **Trojian, T. H. ve McKeag, D. B.** (2006). Single leg balance test to identify risk of ankle sprains. *British Journal of Sports Medicine*, 40(7), 610-613.
23. **Twist, C., Gleeson, N. P., & Eston, R.** (2008). The effects of plyometric exercise on unilateral balance performance. *Journal of Sports Science*, 26(10), 1073-1080.
24. **Verhagen, E., Van Der Beek, A. J. & Twisk, J.** (2004). The effect of a proprioceptive balance board training program for the prevention of ankle sprains: A prospective controlled trial. *American Journal of Sports Medicin*, 32(6),1385-1393.
25. **Winter, D. A.** (1995). Human balance and posture control during standing and walking. *Gait & Posture*, 3(4), 193-214.
26. **Willems, T., Witvrouw, E., Verstuyft, J., Vaes, P., & De Clercq, D.** (2002). Proprioception and muscle strength in subjects with a history of ankle sprains and chronic instability. *Journal of Athletic Training*, 37(4), 487-493.

Bu sayfa boş bırakılmıştır.

Okul Sporlarında Alınan Disiplin Cezaları ve Nedenlerinin Fair Play Çerçevesinde İncelenmesi

Emre ÇAVDAR¹, Gülfem SEZEN-BALÇIKANLI², Metin KAYA²

¹Gazi Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü, Ankara

²Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

Araştırma Makalesi

Öz

Bu çalışma, beden eğitimi öğretmenlerinin ve sporcu-öğrencilerin okul sporları kapsamında almış oldukları disiplin cezalarının fair play açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırma grubunu, Ankara ilinde 2012-2017 yılları arası okul sporları kapsamında disiplin cezası almış olan 172 sporcu-öğrenci ve 43 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri kaynağını oluşturan birincil veri kaynakları, nitel araştırma deseninin doküman analizi yöntemi ile incelenmiş; öğretmen ve öğrencilerin disiplin cezası almalarına neden olan sebepler ve branşlar belirlenerek cezaların yıllara göre dağılımı yüzde ve frekans değerleri ile verilmiştir. Branşlara göre ceza oranlarına bakıldığında; sporcu-öğrencilerin en fazla futbol ve futsal branşlarında, beden eğitimi öğretmenlerin ise sırasıyla en fazla voleybol, futbol ve futsal branşında ceza aldıkları görülmektedir. Disiplin cezaları sebepleri bakımından incelendiğinde; öğretmenlerin en fazla cezayı "izinsiz dış görevden" aldıkları görülürken, "küfür ve hakaret" cezası ikinci sırayı almaktadır. Öğrencilerde ise en fazla cezayı "küfür ve hakaret" cezası oluştururken, bu durumu "yarışmaların devamına engel olmaktan" alınan cezalar takip etmektedir. Öğrencilerin ve öğretmenlerin aldıkları disiplin cezalarının çoğunluğunu (%64.3) teşkilata karşı işlenen suçlar oluşturmaktadır. Branşlar açısından değerlendirildiğinde, takım sporlarının ceza alınan branşların tümünü oluşturduğu ve ayrıca, alınan cezalarda bir geçen yıla oranla artış olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor derslerinin bir yansıması olarak okul sporlarının karakter gelişimine etkisi göz önünde bulundurulduğunda elde edilen bulguların düşündürücü düzeyde olduğunu söylemek mümkündür. Geçmişten günümüze karakter eğitiminin gelişimi için bir araç olarak kullanılan sporun yine aynı mahiyette kalması beklenirken, cezaların yıldan yıla artması gerekli tedbirlerin alınmasını şart koşmakta ve bu kapsamda okul sporlarının gençleri fair play davranışlarına yönlendirecek biçimde şekillenmesi gerekli görülmektedir.

Anahtar sözcükler: Okul sporları, Disiplin cezası, Beden eğitimi öğretmeni, Sporcu-öğrenci, Fair play

The Examination of Disciplinary Punishments in School Sports and Their Reasons in Terms of Fair Play

Abstract

This study aims to examine the disciplinary penalties of physical education teachers and athletes-students in terms of fair play with 172 athletes-students and 43 physical education teachers who received disciplinary punishments within the context of school sports between the years of 2012-2017 in Ankara. The data were examined through document analysis; the reasons causing the punishments of teachers and students and branches were determined and the distribution of the penalties by year was given by percentage and frequency values. Penalty rates indicate that athletes-students have most punishments in the branches of volleyball, football and futsal, whereas physical education teachers have most punishments in volleyball, football and futsal (respectively). When the reasons of disciplinary punishments are examined, students have the most punishments about swearing and insulting, and followed by punishments for preventing the continuation of the competitions, while teachers are reported to have the most punishments from unauthorized external duty and followed by punishments received from swearing and insulting. Most of the punishments are due to crimes committed against the organization (64.3%). Due to the nature of team sports, the number of punishments has increased compared to the previous year. While the sport, used as a tool for the development of character education, is expected to remain the same, the increasing penalties make the necessary measures essential, and in this context, school sports should be shaped in such a way as to direct the youth to fair play behaviors.

Keywords: *School sports, Disciplinary punishments, Physical education teacher, Student athlete, Fair play*

Giriş

İnsan yaşamı boyunca her zaman çeşitli amaçlar için mücadele etmekte ve bazen ne yazık ki bu amaçlara ulaşmak için kuralların dışına çıkabilmektedir. İnsanları kural dışı davranışlara yönlendiren sebepler doğuştan gelen üstün olma güdüsü müdür, ya da amaca ulaşıldığındaki ödül ve takdir edilme durumu mudur? İnsan, dezavantajlı duruma düştüğünde ve hatta sonucunda kaybedeceğini bildiğinde bile erdemli olmayı korumak ile ne olursa olsun kazanmak düşünceleri arasında çoğu zaman sıkışıp kalmaktadır. Bu durumda insanda karar mekanizmasını ne oluşturmaktadır? Spordaki fair play davranışlarını bu sorular kapsamında açıklamak mümkündür. Burada verilecek cevaplar sahip olduğumuz spor ahlakımızın da bir yansıması olacaktır. Spor ahlakımızı oluştururken gerek yazılı ve gerekse yazısız kurallara ne kadar uygun davrandığımız büyük önem arz etmektedir.

İnsanlar için yüksek değerlere sahip olmak önemlidir. Yüksek değerlere sahip olmak ise ancak kural bilincinin geliştirilmesiyle mümkün hale gelebilir. Bireyde kural bilinci önce ailede sonra ise okullarda verilen eğitim sayesinde oluşmaktadır. Bu anlamda okullarda verilen eğitimin önemi de ortaya çıkmaktadır. Okullarda verilen dersler ve müfredat programlarında yer alan konular her ne kadar bir birinden farklı gibi görünse de hepsinin asıl amacı belirli değerleri öğrencilere kazandırmaktır (Orhun, 1992). Bu anlamda beden eğitimi ve spor dersleri ve öğretmenleri ile ders dışı etkinlik olarak okul sporu faaliyetleri bu değerleri öğrencilere kazandırma noktasında en önemli unsuru oluşturmaktadır.

Beden eğitimi sadece çeşitli hareketlerin yapıldığı veya spor branşları için gerekli olan teknik ve taktik eğitimin verildiği bir alan değil, gerçekte insanın bütünsel olarak eğitilmesini sağlayan bir eylemler bütünüdür (Demirhan, 2004). Okullar ise çocukların ve gençlerin spora yönlendirilmesinde önemli bir kurumdur (Öcal ve Koçak, 2010). Beden eğitimi dersleri, ekonomik yetersizlikler ya da ailelerin spora karşı yönlendirici olmamaları nedeni ile de yine birçok çocuk için fiziksel aktivite ile karşılaştıkları tek yer olma konumundadır.

Her bireyin başkaları ile ilişki kurmak, kabul edilmek ve bir yere ait olmak ile birlikte; itibar sahibi, başarılı ve yeterli olmak ve başkalarınca benimsenip tanınmak gibi ihtiyaçları vardır. İnsanların sosyalleşebilmesi ve içinde bulunduğu toplumla birlikte hareket edebilmesi için bu temel ihtiyaçların karşılanması gerekir. Spor, hem bireyin sosyalleşmesi hem de bireyler arası sosyal ilişkilerin düzenlenmesi açısından önemli bir görev üstlenir. Eğer spor, eğitim sistemi içinde gereken yeri ve önemi alıyor ve bununla birlikte bireyin spor yapması için gereken imkânlar sağlanıyor ise, bireyin sosyal ihtiyaçları karşılanarak topluma uyumu kolaylaşacaktır. Bu sayede kendisini toplumun bir parçası olduğunu görerek toplumun ideallerini benimseyecek ve toplumsal barışa ve toplumun gelişimine katkıda bulunacaktır (Öztürk, 1998; Erdemli, 2008). Bu durum ise bireyin kültürlü, bilinçli ve topluma faydalı bir insan olmasını sağlayacak, diğer yandan da kendisinin zararlı alışkanlıklar edinmesini ve toplumu ayırıcı unsurların bir parçası haline gelmesini engelleyecektir. Bununla birlikte spor kültürüne sahip olan bireyler, sporu aktif yaşamın bir parçası haline getirerek, fair play anlayışına yönelik davranışlar sergileyecektir. Aynı zamanda hem formal (yazılı kurallara uygun) hem de informal (yazılı olmayan kurallara uygun) fair playin anlamını kavrayarak bu anlayışa uygun davranışlar geliştirecektir. Bireylerde hareket gelişimini sağlamak, spor kültürünü oluşturmak için okul sporu faaliyetleri önemli bir nokta oluşturmaktadır. Pehlivan'a göre (2004, 51) okul sporunun ahlaki ve insani genel amaçları, çocuk ve gençlerde bedensel, zihinsel ve toplumsal sağlık bilincinin uyandırılması ve onlara bu değerlerin kazandırılması olarak ifade edilmektedir.

Okul sporu faaliyetleri, öğrencilerin spor için eğitilmesini sağlarken, diğer yandan da onların spor yoluyla eğitilmelerini amaçlamaktadır. Okul sporları beden eğitimi dersleri ile aynı akademik amaçları taşımasına ve eğitimsel özelliklerini aynı anda içinde bulundurmasına rağmen, okul sporlarında beden eğitimi derslerinden farklı olarak çocuklar ve gençler ilgi ve isteklerine göre hareket etmekte daha özgürdürler. Bu sayede kendi ferdi özelliklerini daha kolay ortaya koyabilmekte veya bu özelliklerini keşfetmelerine olanak bulabilmektedir. Dolayısıyla okul sporu faaliyetleri onların özgüvenlerinin artmasını sağlayabilmektedir. Bu nedenle okul spor faaliyetleri beden eğitimi derslerinden farklı olarak, çocuklar ve gençler için daha önemli bir etken oluşturabilmektedir (Orhun, 1992; Öcal ve Koçak, 2010). Okul sporları öğrencilerin fiziksel aktivite yaparak sağlıklı kalmalarını, eğlenmelerini ve okul stresinden uzaklaşmalarını sağlarken içerisinde barındırdığı değerler sayesinde öğrencilerin hem kendi yeteneklerini hem başkalarının yeteneklerini tanımasını, eşit ve adil şartlarda mücadele etmesini, yenildiğinde veya başarısız olduğunda bu durumu kabullenerek

durumdan ders çıkartmasını, kazananı takdir edebilmesini, kazandığı zaman mütevazı olup sevinçte aşırıya kaçmamasını, başkalarına yardım etmesini, zamanını verimli ve etkili bir şekilde kullanabilmesini, ekiple birlikte hareket edebilmesini, kurallara uymasını, liderlik yapabilmesini, lidere uyabilmesini ve saygı duymayı öğrenmesini sağlar ve dolayısıyla eğitimin hedeflerine olumlu katkıda bulunur. Bu anlamda spor, öğrencilerin ve bireylerin değerler eğitimini benimsemesinin önemli bir aracı iken (Öztürk-Kuter ve Kuter, 2012), zaman zaman kendi özünden uzaklaşmakta ve istenmeyen olaylara da sahne olabilmekte ve “gerçek olan” ile “ideal olan” arasındaki fark açıkça belirginleşebilmektedir (Sezen, 2017). Sporda ortaya çıkan olumsuz olayların ve şiddetin; oynanan oyunun özelliği, sporcular, hakemler, spor yöneticileri, antrenörler, taraftarlar, yazılı ve görsel medya gibi pek çok unsuru vardır. Bazen şiddet bir yaşam biçimi olarak kabul edilip sorun çözme yöntemi olarak da görülebilir (Ergil, 2001). Caydırıcı bir unsur olarak ve şiddetin karşılığı olarak verilen cezalar, yaptırım gücüne rağmen şiddeti önleme hususunda yine de yeterli olmayabilmektedir. Nitekim sporcular ceza alacaklarını ve yaptırım görececeklerini bilmelerine rağmen şiddete ve faullü oyuna başvurabilmektedirler (Sezen ve Yıldırım, 2003; Yıldırım ve Sezen 2004; Sezen-Balçıklı, 2017). Terry ve Jackson (1985), bu durumu sosyal değişim kuramıyla açıklar. Bu kurama göre; bireyler herhangi bir olay karşısında avantaj ve dezavantajlarını karşılaştırır. Bu duruma göre kuralları hiçe sayarak kazanacağı potansiyel faydaları ve zararları karşılaştıracak ve kazanabileceği faydalar, alabileceği ceza ve yaptırımlardan daha avantajlıysa saldırgan davranışlara başvurma potansiyeli daha fazla olacaktır. Bununla beraber spor yoluyla kazanılan para ve şöhretin cazibesi ile birlikte, gerek taraftarlar ve gerekse yöneticiler tarafından sporculara yapılan baskı ve kazanılan başarı sonrası sporcuları övme ve yüceltme veya kaybetme sonucu maruz kalınan acımasız eleştiriler sporcuların kazanma hirsini artırarak fair playi yok sayma noktasına getirebilmektedir.

Profesyonel alanda, sporculara uygulanan performans baskısının onları başarıya götürdüğü gerekçesiyle görmezden gelinen ve taktığın bir parçası olarak görülen bu ihlaller ve erdemsiz davranışlar bugün amatör sporlarda ve okul sporlarında da karşımıza çıkmaya başlamakta, okul beden eğitimi ve spor alanını olumsuz yönde etkilemektedir (Yıldırım, 2005). Nitekim Sezen ve Yıldırım'ın (2007) yapmış oldukları araştırmalarında, beden eğitimi öğretmenlerinin göz ardı edilemeyecek derecede “başarı” olgusunu ön planda tuttıklarını; bunun bir sonucu olarak da ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin azımsanmayacak bir oranda fair playe karşı olumsuz yaklaşım geliştirdiklerini söylemek mümkündür (Sezen ve Yıldırım, 2007). Amacı sadece başarı olan kişiler; rakibe zarar verme, onu düşman olarak görme, aldatma gibi her şeyin mümkün olduğu durumları kullanarak yalnızca kazanmaya odaklanmaktadır (Boxill, 2003).

Okul sporlarında sadece kazanmaya odaklanmak; sporcu-öğrencilerin karşı tarafı bir rakip, yenilmesi gereken bir düşman olarak görmesine, kendilerinden ne şartlarda olursa olsun sadece derece beklenen beden eğitimi öğretmenlerinin kural dışı davranışlarda bulunmasına, okul takımını desteklemeye gelen taraftarların ve idarecilerin yenilgiyi bir gurur meselesi haline getirip bu duyguyu sporcu-öğrencilere yansıtmasına ve dolayısıyla okul sporlarında performansın ön plana çıkmasına bunun yanında kazanılması

gereken değerlerin de arka planda kalmasına neden olabilmektedir. Bu durum okul sporlarını amacından çıkararak okul sporlarında istenmeyen davranışların meydana gelmesine neden olurken, şiddeti ve hileyi olağan hale getirmekte ve beraberinde öğretmen, öğrenci ve hakemleri çatışma içerisine sokmaktadır. Sonucunda da özellikle rol model olması gereken öğretmenler ve onların öğrencileri istenmeyen davranışlar sergileyerek disiplin cezaları ile karşı karşıya kalabilmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde, ne yazık ki ülkemizde okul sporlarında alınan disiplin cezaları ile ilgili yeterli istatistikler tutulmadığı ve buradan yola çıkarak disiplin cezalarına sebep olan istenmeyen davranışlara yönelik önleyici tedbirlerin yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu nedenle bu çalışma; Ankara ilinde ceza kuruluna sevk edilen ve cezaları kesinleşen öğretmen ve sporcu-öğrencilerin ceza dönemi, ceza alınan spor branşı, ceza alan sporcu-öğrenci ve öğretmenlerin hangi sebepten dolayı ceza aldıklarını analiz ederek bu cezalara sebep olan davranışların önlenmesi için yapılacak olan çalışmalara bir kaynak oluşturmayı hedeflemektedir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Ankara ilinde 2012-2017 tarihleri arasında ceza kuruluna sevk edilen ve cezaları kesinleşen 72 sporcu-öğrenci, 43 beden eğitimi öğretmenin il ve ilçe ceza kurulu kararları geriye dönük olarak incelenmiştir.

Verilerin Elde Edilmesi

2012 yılından önce okullararası spor faaliyetleri Milli Eğitim Bakanlığı Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Daire Başkanlığı tarafından organize edilirken, 14 Eylül 2011 Tarih ve 28054 Sayılı Resmi Gazete ile OBESİD kaldırılarak Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) arasında imzalanan bir protokolle okul spor faaliyetleri GSGM'ye devredilmiştir. Bu tarihten sonra okul sporlarında 7/7/1993 tarihli ve 21458 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Amatör Spor Daları Ceza Yönetmeliği hükümlerine göre işlem yapıldığı görülmüştür. Bu durumdan yola çıkarak 2012 ve 2017 yılları arasında alınan disiplin kurulu kararlarını kapsayan veriler Ankara İli Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü Ceza Servisinden temin edilmiştir. Araştırmada veri kaynağını, birincil veri kaynaklarından olan bu belgeler oluşturmaktadır.

Verilerin analizi

Elde edilen belgeler nitel araştırma desenin doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Elde edilen verilerin analizinde nicel araştırmanın istatistiki yönteminden de yararlanılmıştır. Doküman analizi yöntemiyle elde edilen veriler ceza sebeplerine, ceza dönemine, ceza branşına göre sınıflandırılmış, ceza alan sporcu ve öğretmenlerin verileri SPSS programında değerlendirilerek, istatistiki olarak yüzde ve frekans değerleri verilmiştir.

Bulgular

Tablo 1. Sporcu-öğrenci ve beden eğitimi öğretmenlerinin cezalarının spor branşına göre dağılımı

Branşlar		Basketbol	Futbol	Futsal	Voleybol	Hentbol	Diğer	Toplam
B. E. Öğretmeni	N	4	8	7	23	0	1	43
	%	9.3	18.6	16.3	53.5	0.0	2.3	100.0
Sporcu-Öğrenci	N	40	79	48	3	2	0	172
	%	23.3	45.9	27.9	1.7	1.2	0.0	100.0
Toplam	N	44	87	55	26	2	1	215
	%	20.5	40.5	25.6	12.1	0.9	0.5	100.0

*Diğer: Branşlara bağlı olmaksızın, oyunlar kapsamı dışında alınan ceza.

Tablo 1 incelendiğinde; disiplin cezası alan 43 öğretmenin %9,3'ü basketbol %18,6'sı futbol, %16,3'ü futsal, %53.5'i voleybol branşlarından ceza alırken, %2,3'ü branş dışı disiplin cezası almıştır. 2012 ile 2017 yılları arasında disiplin cezası alan toplam 172 sporcu-öğrencinin %23.3'ü basketbol, %45,9'u futbol, %27,9'u futsal, %1,7'si voleybol ve %1,2'si ise hentbol branşlarından disiplin cezası almışlardır.

Disiplin cezası alınan branşların toplam içerisindeki dağılımına bakıldığında basketbol branşında ceza alanlar toplamın %20,5'ini, futbol branşında ceza alanlar, toplamın %40,5'ini, futsal branşında ceza alanlar toplamın %25,6'sını, voleybol branşında ceza alanlar toplamın %12,1'ini, hentbol branşında ceza alanlar, toplamın %0,9'unu oluştururken, branşların dışında alınan diğer cezalar ise toplam cezaların %0,5'idir.

Tablo 2. Sporcu-öğrenci ve beden eğitimi öğretmenlerine yönelik disiplin cezalarının ceza nedenlerine göre dağılımı

Ceza Nedeni	B. E. Öğretmeni		Sporcu-Öğrenci		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Centilmenliğe aykırı hareket	2	4.7	25	14.5	27	12.6
Hakeme hakaret	2	4.7	5	2.9	7	3.3
İzinsiz dış görev	21	48.8	0	0.0	21	9.8
İzinsiz müsabakalara katılmamak	1	2.3	0	0.0	1	0.5
Küfür ve hakaret	8	18.6	61	35.5	69	32.1
Milli müsabaka ve kamlara katılmamak	3	7.0	0	0.0	3	1.4
Talimatlara aykırı hareket	1	2.3	0	0.0	1	0.5
Ulusal onuru zedeleyici hareketler	5	11.6	18	10.5	23	10.7
Suç teşvik	0	0.0	8	4.7	8	3.7
Tanıklıktan kaçınmak	0	0.0	10	5.8	10	4.7
Yarışmaların devamına engel olmak	0	0.0	42	24.4	42	19.5
Hakaret	0	0.0	3	1.7	3	1.5
Toplam	43	100.0	172	100,0	215	100.0

Tablo 2’de yer alan disiplin cezaları nedenlerine göre incelendiğinde; beden eğitimi öğretmenlerinin en fazla cezayı “izinsiz dış görevden” dolayı (%48.8) aldıkları görülmektedir. Bu cezaları sırasıyla “küfür ve hakaret” (%18.6), ile “Ulusal onuru zedeleyici hareketler” (%11.6) izlemektedir. Sporcu-öğrencilerde ise en fazla alınan ceza %35.5 ile “küfür ve hakaret” cezasıyken bunu sırası ile “yarışmaların devamına engel olmak” (24.4), ve “centilmenliğe aykırı hareket” (%14.5) dolayısıyla alınan cezalar oluşturmaktadır. Disiplin cezası alınmasına neden olan sebeplerin öğretmenler ve öğrenciler birlikte değerlendirilerek toplam içerisindeki dağılımına bakıldığında en yüksek oranın “küfür ve hakaret” (%32.1) olduğu görülmektedir. “Yarışmaların devamına engel olmak” (%19.5) nedeni ile alınan cezalar ikinci sırayı oluştururken bunu “centilmenliğe aykırı hareket” (%12.6) cezası izlemektedir.

Tablo 3. Sporcu-öğrenci ve beden eğitimi öğretmenlerinin okul sporlarında aldıkları disiplin cezalarının yıllara göre dağılımı

Yıllar	N	%
2012	10	4.7
2013	14	6.5
2014	28	13.0
2015	52	24.2
2016	62	28.8
2017	49	22.8
Total	215	100.0

Tablo 3’ü incelediğimizde öğretmen ve öğrencilerin okul sporlarında aldıkları disiplin cezalarının yıllara göre dağılımı görülmektedir. Buna göre 2012 ve 2017 yıllarında alınan toplam 215 disiplin cezasının %4,7’si 2012; %6,5’i 2013; %13,0’ü 2014; %24,2’si 2015; %28,8’i 2016 ve %22,8’i 2017 yıllarında alınmıştır.

Tablo 4. Okul sporlarında disiplin cezası gerektiren dosya sayılarının yıllara göre dağılımı

Yıllar	N	%
2012	6	4.1
2013	9	6.1
2014	22	15.0
2015	33	22.4
2016	42	28.6
2017	35	23.8
Total	147	100,0

Tablo 4 incelendiğinde 2012 ve 2017 yılları arasında öğretmen ve öğrencilerin disiplin cezası almalarını gerektirecek dosya (olay) sayıları görülmektedir. Buna göre 2012 ve 2017 yılları arasında okul sporlarında toplam 147 olay gerçekleşmiştir. Bu olayların yıllara göre dağılımına baktığımızda olayların %4,1'i 2012 yılında, %6,1'i 2013 yılında, %15,0'i 2014 yılında, %22,'ü 2015 yılında %28,6'sı 2016 yılında ve %23,8'i 2017 yılında gerçekleşmiştir.

Tablo 3 ve Tablo 4 birlikte incelendiğinde 2012 ve 2017 yılları arasında okul sporlarında toplam 147 olay gerçekleştiği, bu olaylar sonucu 215 öğrenci ve öğretmenin disiplin cezası aldığı ve disipline sevk edilen olayların ve bu olaylardan alınan cezaların yıldan yıla artış gösterdiği görülmektedir.

Tartışma

Eğitimin amaçlarını gerçekleştirmede önemli görevlerden birini üstlenen beden eğitimi öğretmenleri, beden eğitimi dersleri ve okul sporları faaliyetleri vasıtasıyla öğrencilerde spor ve fair playe yönelik karakter oluşturmak için daha fazla çaba sarf etmelidir.

Beden eğitimi dersleri ve okullar arası karşılaşmalar, fair play davranışlarının kazandırılması ve sergilenmesinde uygun bir ortam olarak yer almaktadır. 19. yüzyıl İngiltere'si örneğinde olduğu gibi, okul beden eğitimi ve spor etkinlikleri, çocuk ve gençlerin karakter eğitimleri için bir araç konumuna getirilmeli, öğrencilerin günlük hayata transfer edebilecekleri uygun davranış biçimleri öğretmenler tarafından kasıtlı olarak uygulanmalı ve pekiştirilmelidir (Yıldıran, 2004). Ancak bazen, kazanma hırslarına yenik düşmeleri, başarı baskısı veya yüksek performansın ve kazanmanın öncelikli amaç olarak düşünülmesi gibi sebepler beden eğitimi öğretmenlerinin ve sporcu-öğrencilerin okul sporlarında fair play ruhu ile bağdaşmayacak olumsuz davranışlar göstermelerine neden olmaktadır. Bu durum ise öğretmen ve öğrencileri çeşitli disiplin cezaları ile karşı karşıya bırakmaktadır. Bu sebeple özellikle son yıllarda alınan cezaların nitelikleri ve nicelikleri sonuçları bakımından ilgi çekmektedir.

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, 2002-2017 yılları arasında toplam 147 dosyada 43 tanesi öğretmen ve 172 tanesi öğrencilere olmak üzere toplam 215 disiplin cezası verilmiştir. Sonuçlara göre hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin futbol ve futsal branşlarında aldıkları ceza oranlarının yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 1). Şirin, Mülazımoğlu, Bektaş, ve Erdoğan'ın (2008) yaptıkları çalışmada da aynı şekilde futbol okul sporlarında en fazla disiplin cezası alınan spor branşı olarak öne çıkmaktadır. Alınan bu cezalar spor ve fair play çerçevesinde incelenirken, spor branşları, cinsiyet, profesyonellik-amatörlük, takım sporu-bireysel spor, yakın-orta temaslı ya da temassız spor gibi değişkenler önem arz etmektedir. Çünkü; fair playe yönelik davranışların sergilenmesinde bu sınıflandırmalar önemli rol üstlenmekte ve bu davranışların sergilenmesinde etkili olmaktadır (Sezen-Balçıkanlı, 2017). Yapılan birçok araştırma, yakın temaslı takım sporlarında fair playe aykırı davranışların bireysel sporlara oranla daha fazla görüldüğünü ortaya koymaktadır (Bredemeier ve Shields, 1986; Miller ve Jarman, 1988; Beller ve Stoll, 1995; Vallerand, Deshaies ve Cuerrier, 1997; Priest, Krause ve Beach 1999; Rudd ve Stoll, 2004). Araştırmadan elde edilen sonuçlar da beden eğitimi

öğretmenleri ve sporcu-öğrenciler açısından durumun benzer olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda futbolun diğer branşlara göre medyada çok fazla yer bulması ve medyanın takımlar arasındaki rekabeti ön planda tutması kazanmanın ve başarılı olmanın her şeyin önünde olduğu yanlış algısının toplum tarafından benimsenmesine, uygulamada ise sporun içindeki kişilerin daha çok şiddete meyilli olmalarına neden olabilmektedir.

Bu çalışmanın sonuçları incelendiğinde, hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin okul sporlarında çeşitli disiplin cezaları aldıkları görülmektedir. Aynı şekilde, Yıldırım ve Sezen (2006) tarafından yapılan araştırmada da beden eğitimi öğretmeni adaylarının, somut bir örnek olayda “ne pahasına olursa olsun fair play” ruhuna uygun hareket etmek ile “ne pahasına olursa olsun kazanma” tercihleri arasında kaldıkları olaylar karşısında büyük bir oranda kazanma durumunu ön planda tuttıkları ve olası böyle bir ikilem durumunda fair play davranışlarına uygun davranmayacakları ortaya çıkmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin lisans öğrenimleri sırasında, beden eğitimi dersinde fair play davranışlarını nasıl anlatacakları ve bu davranışların hangi yollarla kazandırılacağı belirtilmemesi (Yıldırım, 2004), beden eğitimi öğretmenlerinin bu anlamda eksik kalmasına ve bunu öğrencilere etkili biçimde aktaramamasına neden olabilmektedir. Oysaki beden eğitimi öğretmenleri öğrencileri için bir rol model konumundadır. Beller ve Stoll’un (1995) belirttiği gibi ahlak üzerine yapılan çalışmalar ahlaki karakterin süreç içerisinde öğrenildiği üzerinde durmaktadır. Bu öğrenme ise, geçmiş ve şimdiki deneyimlerimize ve model aldığımız kişilere dayanmaktadır (Beller, Stoll 1995).

Alınan cezalar nedenleri ile birlikte incelendiğinde hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin sadece saha içerisinde değil, saha dışı kaynaklı olaylar sonucunda da ceza aldıklarından yola çıkarak, müsabaka esnasındaki kazanma hırsı ve fevri olayların dışında da, planlı ve bilinçli olarak fair play dışı davranışlarda bulunulduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum öğretmen ve öğrencilerin fair play kavramını bilmediklerini ya da daha da vahimi yok saydıklarını açıkça göstermektedir. Sezen ve Yıldırım’ın (2007) yaptıkları çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin, başarıya odaklanarak fair play ruhunu görmezden geldikleri ve öğrencilerin de her ne pahasına olursa olsun kazanma anlayışına yönlendirildikleri, yine bir başka çalışmada, çoğunluğu gençlerden oluşan amatör futbol oyuncularında, “her ne pahasına olursa olsun kazanma” fikrinin oldukça yaygın olduğunu göstermektedir (Sezen, Yıldırım 2003). Kaehler (1985) beden eğitimi dersinde ahlak eğitimi üzerine yaptığı araştırmasında, öğrencilerin fair play davranışlarına yönlendirilmediklerini ve bilgilendirilmediklerini, bu sebeple öğrencilerin fair play kavramı hakkında bir bilgiye sahip olmadıkları ve fair play davranışlarını yok sayarak kazandıklarında bile övüldüklerini ortaya koymuştur. Tam tersine; öğrencilerin fair play dışı davranışlarla elde edecekleri skorları öğretmenler tarafından desteklenmemeli ve bu yolla kazanmanın bir öneminin olmadığı açıklanmalıdır.

Okul sporlarında gerçekleşen şiddet olayları bakımından açılan dosya sayısı ile alınan disiplin sayılarının yıllara göre bir artış gösterdiği dikkat çekmektedir (Tablo 3 ve 4). Şirin ve diğerlerinin (2008) yaptıkları çalışmaya göre öğretmen ve öğrencilerin okul sporlarında aldıkları disiplin cezalarının yıldan yıla artış gösterdiği görülmektedir. Sporda şiddet olaylarında ki bu artış müsabakalara katılan takım ve sporcu-öğrenci sayılarındaki

artıştan kaynaklı olabileceği gibi, şiddete başvuran kişilerin yeterli ve caydırıcı bir cezaya çarptırılmamaları ya da görmezden gelinmeleri gibi durumlardan da kaynaklı olabilir. Zira araştırma kapsamında incelenmek istenen farklı şehirlerin, dosyaları ceza vermeden kapattığı ya da yaşanan olayları disipline sevk etmediği görülmüştür.

Okul sporlarının temelini oluşturan beden eğitimi derslerinde fair play anlayışının öncelikli olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim fair playe uygun davranışların kazandırılması ve bu davranışların ortaya konulmasında beden eğitimi derslerinin küçük yaşlardan itibaren kullanılması önem arz etmektedir. Birçok bireyin sporla ilk karşılaştıkları ortam olarak beden eğitimi derslerinde fair play kavramının öğretilmesi ve erdemli insan olma yolunda verilen eğitimler kapsamlı ve yeterli seviyede olması gerekmektedir. Öğrenciler tarafından benimsenen bu davranışlar spor hayatlarında ve günlük yaşamlarında bir yaşam felsefesi haline gelecektir. Okul çağlarında karşılaştıkları ve benimsedikleri bu kavramlar hayatlarının devamında da meslekleri ne olursa olsun hep ön planda kalmaya devam edecektir. Bu anlamda kurallara uyma ve erdemli insan yetiştirme hususunda önemli bir görev ve sorumluluk üstlenen beden eğitimi öğretmenlerinin iyi bir rol model olacak yeterlilikte yetiştirilmesi gerekmektedir. Beden eğitimi öğretmenlerinin yetiştirilmesi sürecinde fair playin öğretimine yönelik derslerin ön planda tutulması gerekmektedir. Sonuç olarak, elde edilen veriler ışığında alınan cezaların nedenleri ve yıldan yıla artması, okul sporları faaliyetlerinin amaç ve anlamı dışına çıktığını göstermektedir. Bu doğrultuda alınacak tedbirler ve üstünde durulması gereken fair play eğitiminin önemi bir kere daha ortaya çıkmaktadır.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Doç. Dr. Gülfem SEZEN BALÇIKANLI

Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

E-posta: gulfems@hotmail.com

Kaynaklar

1. **Boxill, J.** (2003). The ethics of competition. J. Boxill, (Ed.), *Sports ethics and anthology* (pp. 107-115). United Kingdom: Blackwell Publishing.
2. **Beller, J. M., & Stoll, S.** (1995). Moral reasoning of high school student athletes and general students: an empirical study versus personal testimony. *Pediatric Exercise Science*, 7, 352-352.
3. **Bredemeier, B. J., & Shields, D. L.** (1986). Moral growth among athletes and nonathletes: a comparative analysis. *The Journal of Genetic Psychology*, 147(1), 7-18.
4. **Demirhan, G.** (2004, Kasım). *Physical education; is it necessity or traditional*. The 10th. ICHPER-CD Europe Congress & The TSSA 8th International Sports Science Congress'de sunulan bildiri, Antalya.
5. **Erdemli, A.** (2008). *Spor yapan insan*. İstanbul: E Yayınları.
6. **Ergil, D.** (2001, Şubat), Şiddetin kültürel kökenleri. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 399, 40-41.
7. **Kaehler, R.** (1985). *Moralerziehung im Sportunterricht: Untersuchung zur Regelpraxis und zum Regelbewusstsein*. Frankfurt: Harri Deutsch/Thun.
8. **Miller R. F., & Jarman, B. O.** (1988). Moral and ethical character development - views from past leaders. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 59(6), 72-78.
9. **Orhun, A.** (1992, Kasım). *Fair play okul sporunda bir eğitim ilkesidir*. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri II. Ulusal Kongresinde Sunulan Bildiri, Ankara.
10. **Öcal, K. ve Koçak, M. S.** (2010). Okul sporlarının orta öğretim öğrencilerinin akademik başarı ve davranış gelişimine etkisi. *Mediterranean Journal of Educational Research*, 7, 86-94.
11. **Öztürk, F.** (1998). *Toplumsal boyutlarıyla spor*. Ankara: Bağırçan Yayımevi.
12. **Öztürk-Kuter, F. ve Kuter, M.** (2012). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 3(6), 75-94.
13. **Pehlivan, Z.** (2004). Fair play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53.
14. **Priest, R. F., Krause, J. V., & Beach, J.** (1999). Four-year changes in college athletes' ethical value choices in sports situations. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 70(2), 170-178.
15. **Rudd, A., & Stoll, S.** (2004). What type of character do athletes possess? an empirical examination of college athletes versus college non athletes with the RSBH value judgment inventory. *The Sport Journal*, 7, 1-10.
16. **Sezen, G. ve Yıldırım, İ.** (2003, Ekim). Profesyonel ve amatör futbolcuların fair play anlayışları. İ. Yıldırım, P. Doğan, E. E. Erturan (Ed.), *Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Bildiriler Kitabı* içinde (s. 13-20). Ankara: Sim Matbaacılık.
17. **Sezen, G. ve Yıldırım, İ.** (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin futbolda fair playe ilişkin olumlu ve olumsuz davranışlara yaklaşımlarının incelenmesi. *Spor Bilimleri ve Teknolojileri Dergisi*, 2(1), 14-22.
18. **Sezen-Balçıkınlı, G. ve Yıldırım, İ.** (2008, Ekim). *İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbolda Fair Play Çerçevesinde Tanımlanmış Davranış Biçimlerine Yaklaşımları*. 10. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde Sunulan Bildiri, Bolu.
19. **Sezen-Balçıkınlı, G.** (2017). Yarışma sporlarının ahlaksal amacı. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 47-52.
20. **Şirin, E. F., Mülazımoğlu, O., Bektaş, F. ve Erdoğan, M.** (2008). 2004-2007 yılları arasında okul sporları disiplin kurulu kararlarının değerlendirilmesi: Ankara ili örneği. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 3(1).

21. **Terry, P. C., & Jackson, J. J.** (1985). The determinants and control of violence in sport. *Quest*, 37(1), 27-37.
22. **Vallerand, R. J., Deshaies, P., & Cuerrier, J. P.** (1997). On the effects of the social context on behavioural intentions of sportsmanship. *International Journal of Sport Psychology*, 28, 126-140.
23. **Yıldıran, İ.** (2004). Fair play: Kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(4), 3-16.
24. **Yıldıran, İ.** (2005). Fair play eğitiminde beden eğitiminin rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(1), 3-16.
25. **Yıldıran İ. ve Sezen G.** (2004, Kasım). *Profesyonel ve amatör futbolcuların fair playe uygun olmayan maç içi davranışlara yaklaşımları*. 10. ICHPER-SD Avrupa Kongresi ve 8. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde Sunulan Bildiri, Kemer-Antalya.
26. **Yıldıran, İ. ve Sezen, G.** (2006). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının sportmenlik ve profesyonellik arasında ikilem barındıran somut örnek olaylara yaklaşımlarının değerlendirilmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(3), 3-14.
27. **Yıldırım, A. ve Şimşek, H.** (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

The Validity and Reliability Study of the Turkish Form of Physical Education Marginalization and Isolation Scale (PE-MAIS)

Ender ŞENEL¹, Mevlüt YILDIZ², Mehmet ULAŞ³, Kemal TAMER⁴

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

²Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü

³Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

⁴İstanbul Aydın Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

Research Article

Abstract

This study aims to conduct the validation and reliability study of the Turkish form of PE-MAIS that is developed to assess the isolation and marginalization perceptions of physical education (PE) teachers. 211 physical education and sports teachers working at different education stages participated in the study. Of the participants, 24.6% were females (n=52), 75.4% were males (n=159). The age mean of the teachers was found to be 39.69±11.38. It was found that the teachers had teaching experiences for 15.90±13.28 years on average. PE-MAIS, developed by Gaudreault, Richards, and Woods (2017), was used to collect data. The original scale was translated into Turkish by using the back-translation method. Data were analyzed in SPSS by using Exploratory Factor Analysis (EFA) and in AMOS by using Confirmatory Factor Analysis (CFA). The factor structure was tested with EFA while the two-factor model was tested with CFA. The internal consistency coefficient was calculated with Cronbach's alpha value. Both EFA and CFA results revealed that the Turkish form of the scale was two-dimensional similar to the original. According to EFA results, it was found that the two-factor structure explained 51% of the total variances. The factor loadings were between .63 and .72. The CFA results showed that the two-factor model had acceptable fit indices. Consequently, it can be said that the Turkish form of PE-MAIS is a valid and reliable scale that can measure marginalization and isolation physical education and sports teachers feel in their instruction environment.

Keywords: Physical education, Scale adaptation, Teacher, Validity, Reliability

Geliş Tarihi/Received: 12.03.2019

Kabul Tarihi/Accepted: 6.05.2019

Beden Eğitimi-Ötekileştirme ve Soyutlanma (BEÖSÖ) Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Öz

Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi öğretmenlerinin algılanan ötekileştirme ve soyutlanma durumunu ölçen bir araç olan PE-MAIS için Türkçe versiyonu (BEÖSÖ) uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapmaktır. Çalışmaya, farklı kademelerde beden eğitimi ve spor öğretmenliği yapan 211 kişi katılmıştır. Katılımcıların %24.6'sı kadın (n=52), %75.4'ü erkektir (n=159). Öğretmenlerin yaş ortalamaları 39.69±11.38, öğretmenlik tecrübeleri 15.90±13.28 yıldır. Veri toplama aracı olarak, Gaudreault, Richards ve Woods (2017) tarafından geliştirilen BEÖSÖ ölçeği kullanılmıştır. Orijinal ölçek çeviri-geri çeviri tekniği ile Türkçeye çevrilmiştir. Toplanan veriler, SPSS programında Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), AMOS programında Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçeğin faktör yapısı AFA ile test edilirken, aynı veriler üzerinden iki boyutlu kuramsal model DFA kullanılarak da analiz edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Cronbach's alfa değeri alınarak hesaplanmıştır. Hem AFA hem DFA sonuçları, ölçeğin orijinalindeki gibi iki faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. AFA sonuçlarına göre, ölçeğe ait iki alt boyutun toplam varyansın yaklaşık olarak %51'ini açıkladığı tespit edilmiştir. Faktör yükleri .63 ile .72 arasındadır. DFA sonuçları, iki faktörlü kuramsal modele ilişkin verilerin kabul edilebilir uyuma sahip olduğunu göstermiştir. DFA sonucunda, tüm parametre tahminlerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, BEÖS ölçeğinin Türkçe formunun Türk beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin okul ortamında hissettiği ötekileştirme ve soyutlanma duygularını ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir. Ancak ölçeğin faktör yapısının beden eğitimi ve spor öğretmenlerinden oluşan farklı bir grupta doğrulanması gerekmektedir.

Anahtar sözcükler: *Beden eğitimi, Ölçek uyarlama, Öğretmen, Geçerlik, Güvenirlik*

Introduction

Lawson's (1983a, 1983b, 1986, 1988, 1989, 1991) theory of occupational socialization is a theoretical perspective directing researchers to explore how teacher candidates learn to teach and why PE teachers teach (Curtner-Smith, 2001). Lawson (1986) defined occupational socialization theory as "all kinds of socialization that initially influence persons to enter the field of physical education and that later are responsible for their perceptions and actions as teacher educators and teachers." Lawson (1983 a, b) observed three different socialization forms including acculturation, professional, and organizational while it is suggested in Lawson (1986) that five kinds of socialization including societal, sport, professional, organizational, and bureaucratic could comprise occupational socialization. According to Schempp and Graber (1992) teachers' socialization is a dialectical and interactive process, which includes "recognizing not just the stages that prospective teachers go through but also how the dynamics of the dialectic influence the construction of beliefs, behaviors, and professional orientations." Socialization process includes the pressure of alteration, leaving previous behaviors and beliefs patterns, and acceptance of new professional norms of roles from socialization sources (Edgar and Warren, 1969).

Some studies have revealed that PE teachers felt isolated and marginalized in the school environment (Curtner-Smith, 2001; Giroux, 1981; Hendry, 1975; Locke, 1974, Evans and Davies, 1988; O'Sullivan, 1989; Smyth, 1992). PE teachers may have a feeling of

loneliness because of teaching outside the school building and with different clothes than others, the grouping of the students, and time allocated (Lawson, 1984). The studies conducted with the perspective of occupational socialization theory have reported that physical education has a marginalized status in the educational environment (Kougioumtzis, Patriksson, and Stråhlman 2011; Sparkes, Templin, and Schempp, 1993; Whipp, Tan, and Yeo, 2007; Parker and Curtner-Smith, 2017) and additionally PE teachers feel isolated from other individuals (Curtner-Smith, 2001; Stroot and Ko, 2006). The marginalized teacher is between the positions to have a social status as a legitimate teacher and to withhold this profession (Richards, Templin, and Graber, 2014).

Various problems faced, the perspective and attitudes of parents, managers, and other teachers against PE lessons can cause PE teachers to move away from the social context in school and to feel worthless and different. Richards, Templin, and Graber (2014) have stated that physical education is a marginal lesson and PE teachers are marginal educators in the school environment. Research results have shown that PE teachers felt the impacts of marginalization because they received explicit and inexplicit messages that their lessons are unimportant (Eldar, Nabel, Schechter, Talmor, & Mazin, 2003; O'Sullivan, 1989; Templin, Sparkes, Grant, & Schempp, 1994). These attitudes and behaviors can cause isolation of PE teachers from their colleagues and detrimental results for their job performances.

It is critical to measure teachers' the feeling of Isolation and marginalization to take precautions for negative emotions caused by problems in the school environment. The study will contribute to literature because there are no measurements to assess the isolation and marginalization feelings of PE teachers. This study aims to conduct the validation and reliability study of the Turkish form of PE-MAIS developed by Gaudreault, Richards, and Woods (2017).

Method

Participants

211 physical education and sports teachers working in different education stages participated in the study. Of the participants, 24.6% were females (n=52), 75.4% were males (n=159). The age mean of the teachers was found to be 39.69 ± 11.38 . It was found that the teachers had teaching experiences for 15.90 ± 13.28 years on average. Of the participants, 11.8% reported that they carried on a master program (n=25) while 12.3% stated that they completed a master program. There were six PE teachers who carried on a Ph.D. program as four teachers reported that they completed a Ph.D. program. Of the participants, 71.1% reported they did not involve any postgraduate programs (n=150).

Measurement

Physical Education-Marginalization and Isolation Scale (PE-MAIS): Gaudreault, Richards, and Woods (2017) developed the original scale with the participation of PE teachers. The scale has two subscales including marginalization and isolation with five

items for each. The scale is a Likert type, and the items are rated between 1 and 7. The internal consistency coefficients for marginalization and isolation were found to be 0.79 and 0.89, respectively.

Translation Process

Beaton et al. (2000) suggested a process of self-report measures for cross-cultural adaptation including the steps of translation, synthesis, back translation, expert committee evaluation, pretesting, and submitting the measure to the developers or coordination committee for evaluation. Since there was no coordination committee and developer evaluation in this study, five basic steps were followed.

Two translators, one was informed and aware of the concepts (T1), and another was neither informed nor aware of the concepts (T2), translated the items into Turkish (Stage 1). Two academicians having studies into sports sciences examined both translations and created a synthesis form (Stage 2). Two academicians, both were neither informed nor aware of the concepts, translated the synthesis form (T12) into English (Stage 3). Five academicians, working in the field of sports sciences, knowing English and Turkish very well, evaluated the T1, T2, T12, BT1, and BT2 versions regarding equivalences of semantic, idiomatic, experiential, and conceptual (Stage 4). After considering the suggestion and corrections, the Turkish form of the scale was ready for the pretesting (Stage 5).

Data Collection

211 physical education and sports teachers working in different education stages responded to the items on an online form. The volunteer teachers reached the link and rated the items. In the test-retest process, 30 PE teachers participated, and there were seven days between the collections of the data for this process. The Turkish form of the scale was sent to six expert having PhD degree in physical education and sports field for the evaluation of the items whether they were proper to assess isolation and marginalization in physical education. The experts rated the items between 1 and 4.

Analysis

The data were analyzed using SPSS and AMOS programs. Data were analyzed in SPSS by using Exploratory Factor Analysis (EFA) and in AMOS by using Confirmatory Factor Analysis (CFA). The factor structure was tested with EFA while the two-factor model was tested with CFA. The internal consistency coefficient was calculated with Cronbach's alpha value. The demographical information and features were analyzed by using descriptive statistics. The independent t-test was used to analyze gender difference while the Pearson correlation was used for both relation and test-retest reliability analysis. The Turkish form of the inventory was sent to six experts to be rated the extent to which items were relevant to isolation and marginalization in physical education. Six experts in sport sciences rated the items between 1 (not relevant), 2 (somewhat relevant), 3 (quite relevant), and 4 (highly relevant). Content validity indexes were calculated by the using universal agreement calculation method.

Results

The results for the scale structure

Table 1. Scale and item level content validity indexes (S-CVI and I-CVI)

Item	Expert 1	Expert 2	Expert 3	Expert 4	Expert 5	Expert 6	Number of Agreement	I-CVI
1	4	4	4	4	4	4	6	1
2	4	3	4	3	4	4	6	1
3	3	4	3	4	4	3	6	1
4	4	3	4	3	2	4	5	0.83
5	3	4	4	4	4	4	6	1
6	3	3	3	3	4	3	6	1
7	3	3	4	3	4	3	6	1
8	2	4	3	4	3	3	5	0.83
9	4	3	3	3	3	2	5	0.83
10	4	4	2	4	3	4	5	0.83
							S-CVI/Ave	0.93
							Number of Agreement	6
							S-CVI/UA	0.6
Proportion relevant	.90	1.0	.90	1.0	.90	.90	S-CVI/Ave	0.93

The indexes obtained from the expert's rating between one and four whether the items were proper to measure marginalization and isolation perceptions of PE teachers have been given in table 1. Item level content validity (I-CVI) indexes were observed to be between 0.83-1.00. The average score of item content validity indexes (S-CVI/Ave) was 0.93. S-CVI/UA (universal agreement) was 0.6. I-CVI refers to content validity index for each item and is calculated by dividing the number of agreements by the number of experts (i.e., for item 4, $5/6=0.83333$). S-CVI refers to the content validity index for the whole scale and can be calculated both universal agreement calculation (S-CVI/UA) and average method (S-CVI/Ave). S-CVI/UA is calculated by dividing the number of agreements by the number of items while S-CVI/Ave is calculated by the average of the sum of the item content indexes ($1+1+1+.83+1+1+1+.83+.83+.83+.83/10=.93$) or by the average percentage of the agreement of each expert ($.90+1+.90+1+.90+1+.90/6=.93$). Total agreement is related to the expert's rating over or under three. The number of agreements is calculated by the sum of the number of experts who rate three points and over (see Polit and Beck, 2006).

Table 2 shows the factor structure, factor loadings, internal consistency coefficients, test-retest reliability, and CFA fit indices after EFA and CFA. KMO and Bartlett's Test of Sphericity values were examined to decide whether the data was proper for factor analysis. KMO was found to be .69 and Bartlett's Test of Sphericity was statistically significant ($\chi^2=617.508$, $df=45$, $p<0.0001$). According to EFA results, the factor loadings of marginalization ranged between 0.64 and 0.72 while those of isolation were between 0.53 and 0.71. The CFA revealed that the regression coefficients for the items in marginalization (0.51 and 0.73) and isolation (0.17 and 0.95) were significant.

Table 2. The factor structure, factor loadings, internal consistency coefficients, test-retest reliability, and CFA fit indices

Items	EFA			CFA	
	Factor Loadings			Factor Loadings	
	Marginalization	Isolation	Marginalization	Isolation	
Item 1	.72		.58		
Item 2	.70		.51		
Item 3	.64		.73		
Item 4	.70		.57		
Item 5	.67		.58		
Item 6		.63		.76	
Item 7		.65		.95	
Item 8		.63		.30	
Item 9		.68		.17	
Item 10		.70		.27	

Total Variance Explained				
Factor	Eugene	Variance %	KMO	Bartlett's Test of Sphericity
Marginalization	3.041	30.405	.69	.000
Isolation	2.036	20.355		

Factor	X.	S.D.	Skew.	a	Test retest	Factor-Factor Correlations		Factor-Factor Covariance	
Marginalization	3.06	1.31	.46	.74	.96	1	.18**	1	.41**
Isolation	2.70	1.11	.26	.70		.18**	1	.41**	1

Fit indices	x ²	df	x ² /df	GFI	TLI	CFI	SRMR	RMSEA
		75.26	29	2.59	.93	.87	.92	.07

The Eugene value for marginalization in the whole scale was 3.041, and the contribution to overall variance was 30.405%. The Eugene value for isolation in the whole scale was 2.036, and the contribution to overall variance was 20.355%. The total variance explained was 50.740%. The test-retest value was found to be 0.96. The internal consistency coefficient for marginalization was 0.74 while the one for isolation was 0.70. The correlation between marginalization and isolation was 0.18, and the covariance value was 0.41. When fit indices were examined after CFA, the scale revealed a two-factor structure like the original scale (x²=75.26, x²/df=2.59, RMSEA=.07, SRMR=.07, CFI=.93).

Table 3. The difference between the responses of the physical education and sports teachers whether the PE teachers are qualitatively and quantitatively adequate regarding marginalization and isolation

	Subscales	Yes	No	t	p
		X±sd	X±sd		
Do you think that physical education and sports teachers are adequate in terms of quality in Turkey?	Marginalization	2.81±1.33	3.15±1.30	-1.670	.096
	Isolation	2.19±0.92	2.88±1.12	-4.095	.000**
Do you think that physical education and sports teachers are adequate in terms of quantity in Turkey?	Marginalization	3.29±1.41	2.33±1.05	1.463	.145
	Isolation	2.98±1.27	2.83±1.11	-2.873	.004**

**p<0.05

The teachers were asked to respond as yes or no to the question whether physical education and sports teachers were adequate regarding quantity and quality. The questions related to quality and quantity did not vary in marginalization. There were significant differences between yes and no answers in isolation in favor of the teachers responded as yes to quality question (p<0.05, t=-4.095) while the teachers answered as yes to quantity question reported higher scores (p<0.05, t=-2.873).

The results for the demographical variables

Table 4. The relationships between demographical variables, marginalization, and isolation

	X±sd	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Age	39.69±11.38	1	.948**	-.243**	.043	.145*	.189**	-.227**	.274**
2. The year of teaching	15.90±13.28		1	-.236**	.059	.140*	.167*	-.295**	.299**
3. Postgraduate education	.52±.94			1	-.018	.033	-.081	.189*	.043
4. The importance of the PE lessons	1.98±.11				1	.020	.020	.092	.018
5. The Quality of the PE teachers	1.73±.44					1	.188**	.115	.273**
6. The Quantity of the PE teachers	1.73±.44						1	-.101	.195**
7. Marginalization	3.06±1.31							1	.187**
8. Isolation	2.70±1.11								1

n=211, postgraduate=0, 1, 2, 3, 4, *p<0.05, p<0.01, for quality and quantity yes=1, no=2

The vast majority of PE teachers reported that not given sufficient importance to physical education and sports lessons in Turkey (n=208, %98.6). Most of the PE teachers stated that PE teachers were not adequate regarding quality and quantity (for both, n=156, %73.9). The age mean negatively correlated with marginalization (r=-0.227, p<0.01) and positively with isolation (r=0.274, p<0.01). The results for the teaching year were the same as the relationship between age and the subscales of marginalization (r=-0.295, p<0.01) and isolation (r=0.299, p<0.01). There was a positive correlation between the postgraduate level and marginalization (r=.189, p<0.05). Isolation positively correlated with the answers related to quality (r=.273, p<0.05) and quantity questions (r=.195, p<0.05).

Table 5. Gender differences in marginalization and isolation

	Female			Male			t	p
	n	\bar{X}	SD	n	\bar{X}	sd		
Marginalization	52	3.08	1.40	159	3.06	1.28	.127	.899
Isolation	52	2.34	1.09	159	2.82	1.09	-2.731	.008**

**p<0.05

Table 5 shows the gender differences regarding marginalization and isolation. No significant differences were found between genders regarding marginalization while females reported higher scores than males in isolation ($t=-2.731$, $p<0.01$).

Discussion and Conclusion

This study aimed to translate PE-MAIS, developed to measure marginalization and isolation perceptions of PE teachers, into Turkish and to conduct the validation and reliability analyses. The items of the Turkish version of the PE-MAIS were translated into Turkish, and the academicians in the physical education field evaluated the items regarding content validity. After the expert opinions, the authors designed the last version of the scale and delivered it to the PE teachers with an online form. The factor structure was analyzed with EFA and CFA.

After the rating of six experts, S-CVI and I-CVI were calculated. I-CVI ranged between 0.83 and 1.00. S-CVI/UA was 0.6 while S-CVI/Ave was 0.93. According to these results, the scale had valid content indexes (Lynn, 1986; Davis, 1992).

KMO (0.69) and Bartlett's test of sphericity scores ($\chi^2=617.508$, $df=45$, $p<0.0001$), calculated before the factor analysis, showed that the data was proper for the analysis. The EFA revealed that factor loadings for marginalization ranged between 0.64 and 0.72, for isolation ranged between 0.63 and 0.70. Even EFA was used to analyze the factor structure, based on the statement that CFA is more proper method to test the previously explored and theory-based models (Fabrigar, Wegener, MacCallum, and Strahan, 1999; Hurley et., 1997; Thompson, 2007; Kline, 2015), the authors run the CFA with the same data. The item regression coefficients ranged between 0.51 and 0.73 for marginalization and 0.17 and 0.95 for isolation in CFA. The Eugene value for marginalization in the whole scale was 3.041, and the contribution to overall variance was 30.405%. The Eugene value for isolation in the wholescale was 2.036 and the contribution to overall variance was 20.355%. The total variance explained was 50.740%. The test-retest value was found to be 0.96. The internal consistency coefficient for marginalization was 0.74 while the one for isolation was 0.70. The correlation between marginalization and isolation was 0.18, and the covariance value was 0.41. It was confirmed that the scale had a two-factor structure like the original scale ($\chi^2=75.26$, $\chi^2/df=2.59$, $RMSEA=.07$, $SRMR=.07$, $CFI=.93$).

It is possible that the attitudes of parents, managers, and the other teachers towards PE lessons and teachers can influence the perceptions of PE teachers both positively and negatively. The problems PE teachers face in the school environment can cause

detrimental feelings or emotions such as marginalization, isolation, or burnout. The attitudes can be effective in preventing negative emotions in the workplace of PE teachers. There many research into attitudes towards PE lessons, teachers, and profession in Turkish literature (Deliceoğlu, 2018; Kalemoglu-Varol et al., 2016; Aydoğan et al., 2016; Keskin, Öncü and Kılıç, 2016; Karahan and Kuru, 2015; Alemdağ, Öncü and Sakallıoğlu, 2014; Haslofça, 2014, Yanık and Çamlıyer, 2013; Öncü and Cihan, 2013; Kır, 2012; Abbasoğlu, 2011; Ünlü, 2011; Öncü and Güven, 2011; Güllü and Güçlü, 2009; Ceylan, 2006; Demirhan and Altay, 2001; Özer and Aktop, 2003), however there are no studies examining the problems of PE teachers in the perspective of the marginalization and isolation perceptions. These attitudes and behaviors may have a negative impact on the job performance of PE teachers. Hence, Yu (2017) revealed that excessive external pressure, inadequacy in wages, lack of psychological counseling, the negative effects of the students and environment might lead PE teachers to burnout. Bartholomew et al. (2014) stated that work pressure, thwarting the psychological needs such as autonomy, competence, and relatedness could lead to burnout. The attitudes, approaches, and behaviors of the different social groups towards the PE lesson and teacher can affect the performance of the teachers, and they can create a perception of marginalization and isolation. Gaudreault, Richards, and Woods (2017) reported measurement invariance for teaching level.

This study is limited to factor structure and gender differences of The Turkish form of The PE-MAIS. Future studies should include convergent and divergent validity. The teaching level of the teacher should be examined in terms of isolation and marginalization.

In this study, PE teachers rated the items between 1 and 7 and displayed the perceptions of marginalization and isolation under the moderate level. Gaudreault, Richards, and Woods (2017) reported that PE teachers had a moderate level of marginalization and isolation. Apart from the attitudes and approaches towards the physical education course and teacher, the characteristics of the environment in which the teacher is located can have an impact on the perception of marginalization and isolation. Kougioumtzis et al. (2011) state that PE teachers' experiences are affected negatively when they feel marginalized and isolated. These perceptions can be important determinants of PE teachers' performances. Consequently, it can be stated that the Turkish form of PE-MAIS is a valid and reliable scale that can measure marginalization and isolation that physical education and sports teachers feel in their instruction environment.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Ender ŞENEL

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi,

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

E-posta: endersenel@gmail.com

Kaynaklar

1. **Abbasoğlu, E.** (2011). *Determination of the level of self respect and the attitude of the trainee teachers in the physical education department* (Unpublished Master Thesis). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
2. **Alemdağ, S., Öncü, E., & Sakallıoğlu, F.** (2014). Preservice classroom teachers' attitude and self-efficacy towards physical education course. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14*(2), 45-60.
3. **Aydoğan, H., Bardakçı, S., Arslan, E., Civelek, H., & İşyar, Z.** (2016). Examining of self-efficacies and attitudes of 4th grades primary school and 5th grades middle school students towards physical education course. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 11*(2), 100-119.
4. **Bartholomew, K. J., Ntoumanis, N., Cuevas, R., & Lonsdale, C.** (2014). Job pressure and ill-health in physical education teachers: The mediating role of psychological need thwarting. *Teaching and Teacher Education, 37*, 101-107.
5. **Beaton, D. E., Bombardier, C., Guillemin, F., & Ferraz, M. B.** (2000). Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures. *Spine, 25*(24), 3186-3191.
6. **Ceylan, E.** (2006). *The knowledge attitude and practices of the class teachers who work in the primary schools about the physical education lessons (Konya Sample)* (Unpublished Master Thesis). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
7. **Curtner-Smith, M. D.** (2001). The occupational socialization of a first-year physical education teacher with a teaching orientation. *Sport, Education and Society, 6*(1), 81-105.
8. **Davis, L. L.** (1992). Instrument review: Getting the most from your panel of experts. *Applied Nursing Research, 5*(4), 194-197.
9. **Deliceoğlu, G.** (2018). Attitude scale of primary students of secondary school on physical education and sports. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 12*(1), 208-215.
10. **Demirhan, G., & Altay, F.** (2001). Attitude scale of high school first graders towards physical education and sport. *Spor Bilimleri Dergisi, 12*(2), 9-20.
11. **Edgar, D. E., & Warren, R. L.** (1969). Power and autonomy in teacher socialization. *Sociology of Education, 42*(4), 386-399.
12. **Eldar, E., Nabel, N., Schechter, C., Talmor, R., & Mazin, K.** (2003). Anatomy of success and failure: The story of three novice teachers. *Educational Research, 45*(1), 29-48.
13. **Evans, J., & Davies, B.** (1988). Introduction: Teachers, teaching and control. In J. Evans (Ed.), *Teachers, teaching and control in physical education* (pp. 2-19). New York: Falmer Press.
14. **Fabrigar, L. R., Wegener, D. T., MacCallum, R. C., & Strahan, E. J.** (1999). Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research. *Psychological Methods, 4*(3), 272.
15. **Gaudreault, K. L., Richards, K. A. R., & Mays Woods, A.** (2017). Initial validation of the physical education marginalization and isolation survey (PE-MAIS). *Measurement in Physical Education and Exercise Science, 21*(2), 69-82.
16. **Giroux, H. A.** (1981). Schooling and the myth of objectivity: Stalking the politics of the hidden curriculum. *McGill Journal of Education/Revue des sciences de l'éducation de McGill, 16*(003).
17. **Güllü, M., & Güçlü, M.** (2009). Developing of attitude scale of physical education lesson for secondary education students. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3*(2), 138-151.

18. **Haslofça, F.** (2014). Reliability and validity scale of physical education attitude for secondary school students. *Spor Hekimliği Dergisi*, 49(1), 33-41.
19. **Hendry, L. B.** (1975). Survival in a marginal role: The professional identity of the physical education teacher. *The British Journal of Sociology*, 26(4), 465-476.
20. **Hurley, A. E., Scandura, T. A., Schriesheim, C. A., Brannick, M. T., Seers, A., Vandenberg, R. J., & Williams, L. J.** (1997). Exploratory and confirmatory factor analysis: Guidelines, issues, and alternatives. *Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior*, 18(6), 667-683.
21. **Kalemoğlu-Varol, Y., Ünlü, H., Erbaş, M. K., & Sünbül, A. M.** (2016). Turkish adaptation of the elementary physical education attitude scale. *Spor Bilimleri Dergisi*, 27(1), 16-26.
22. **Karahan, B. G., & Kuru, E.** (2015). Development of physical education attitude scale for students with physically, visually and hearing disabilities. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(1), 36-46.
23. **Keskin, N., Öncü, E., & Kılıç, K. S.** (2016). Attitudes and self-efficacy of middle school students toward physical education classes. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 93-107.
24. **Kır, R.** (2012). *Investigating the attitudes of the second grade students towards physical education lesson* (Unpublished Master Thesis). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
25. **Kline, R. B.** (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York, London: Guilford Publications.
26. **Kougioumtzis, K., Patriksson, G., & Stråhlman, O.** (2011). Physical education teachers' professionalization: A review of occupational power and professional control. *European Physical Education Review*, 17(1), 111-129.
27. **Lawson, H. A.** (1983a). Toward a model of teacher socialization in physical education: The subjective warrant, recruitment, and teacher education (Part 1). *Journal of Teaching in Physical Education*, 2(3), 3-16.
28. **Lawson, H. A.** (1983b). Toward a model of teacher socialization in physical education: Entry into schools, teachers' role orientations, and longevity in teaching (part 2). *Journal of Teaching in Physical Education*, 3(1), 3-15.
29. **Lawson, H. A.** (1986). Occupational socialization and the design of teacher education programs. *Journal of Teaching in Physical Education*, 5(2), 107-116.
30. **Lawson, H. A.** (1988). Occupational socialization, cultural studies, and the physical education curriculum. *Journal of Teaching in Physical Education*, 7(4), 265-288.
31. **Lawson, H. A.** (1989). From rookie to veteran: workplace conditions in physical education and induction into the profession. In T. J. Templin & P. G. Schempp (Eds) *Socialization into Physical Education: Learning to teach* (pp. 145-164). Indianapolis, IN: Benchmark Press.
32. **Lawson, H. A.** (1991) Three perspectives on induction and a normative order for physical education, *Quest*, 43(1), 20-36.
33. **Locke, L. F.** (1974, October, November). *The ecology of the gymnasium: What the tourists never see*. Paper presented at the SAPECW meetings, Gatlinburg- Tennessee.
34. **Lynn, M. R.** (1986). Determination and quantification of content validity. *Nursing Research*, 35(6), 382-385.
35. **O'Sullivan, M.** (1989). Failing gym is like failing lunch or recess: Two beginning teachers' struggle for legitimacy. *Journal of Teaching in Physical Education*, 8(3), 227-242.
36. **Öncü, E., & Cihan, H.** (2012). The development of physical education lesson attitude scale for preservice classroom teachers. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*, 18, 31-47.

37. Öncü, E., & Güven, Ö. (2011). The development of a parents attitude scale towards physical education class. *Niğde Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 184 – 195.
38. Özer, D., & Aktop, A. (2003). Adaptation of an attitude inventory toward physical education prepared for primary school students. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 67-82.
39. Parker, M. B., & Curtner-Smith, M. D. (2012). Sport education: A panacea for hegemonic masculinity in physical education or more of the same? *Sport, Education and Society*, 17(4), 479-496.
40. Polit, D. F., & Beck, C. T. (2006). The content validity index: are you sure you know what's being reported? Critique and recommendations. *Research in Nursing & Health*, 29(5), 489-497.
41. Richards, K. A. R., Templin, T. J., & Graber, K. (2014). The socialization of teachers in physical education: Review and recommendations for future works. *Kinesiology Review*, 3(2), 113-134.
42. Schempp, P. G., & Graber, K. (1992). Teacher socialization from a dialectical perspective: Pretraining through induction. *Journal of Teaching in Physical Education*, 11(4), 329– 348.
43. Smyth, D. M. (1992). "The kids just love him": A first year teacher's perceptions of how the workplace has affected his teaching. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, San Francisco, CA
44. Sparkes, A., Templin, T. J., & Schempp, P. G. (1993). Exploring dimensions of marginality: Reflecting on the life histories of physical education teachers. *Journal of Teaching in Physical Education*, 12(4), 386-398.
45. Stroot, S. A., & Ko, B. (2006). Induction of beginning physical education teachers into the school setting. In D. Kirk, D. Macdonald, & M. O'Sullivan (Eds.), *The handbook of physical education* (pp. 425–448). London: Sage.
46. Templin, T. J., Sparkes, A., Grant, B., & Schempp, P. G. (1994). Matching the self: The paradoxical case and life history of a late career teacher/coach. *Journal of Teaching in Physical Education*, 13(3), 274–294.
47. Thompson, B. (2007). Exploratory and confirmatory factor analysis: Understanding concepts and applications. *Applied Psychological Measurement*, 31(3), 245-248.
48. Ünlü, H. (2011). Developing an attitude scale for the profession of physical education teaching (ASPPET). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 2005-2020.
49. Whipp, P. R., Tan, G., & Yeo, P. T. (2007). Experienced physical education teachers reaching their "use-by date": Powerless and disrespected. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 78(5), 487–499.
50. Yanık, M., & Çamlıyer, H. (2013). Developing an attitude scale towards profession of physical education teaching in secondary schools (SASPPET). *Journal of Human Sciences*, 10(2), 691-705.
51. Yu, Y. (2017, October). *Investigation on the Status Quo of Job Burnout of Physical Education Teachers in Colleges and Universities*. International Conference on Frontiers in Educational Technologies and Management Sciences, Nanjing, China.

Erken Cumhuriyet Döneminin Uzun Süreli İlk Antrenörlük Kursu

Sevda KORKMAZ¹, Tanju BAĞIRGAN²

¹İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Müdürlüğü
²Spor Eğitmeni

Araştırma Makalesi

Öz

Modernleşme sürecini çok uluslu bir imparatorluktan ulusal/üniter yapıda bir devlete geçişle yaşayan Türkiye Cumhuriyeti'nde yapısal sistem dönüşümü tüm alanlarda yeniden yapılanmayı gerektirmiştir. Bu dönüşümü sağlayacak uzman ve girişimci insanlar yetiştirilmesi gereği doğrultusunda hemen her alanda yurtdışına öğrenci gönderimi ve yurtdışından uzman getirme yoluna gidilmiştir. Bu yöntemlerden diğer alanlarda olduğu gibi spor alanında da yararlanılmış, yetişmiş insan gücü eksikliği beden eğitimi ve spor okulu açılıncaya kadar kurslar yoluyla giderilmeye çalışılmıştır. Bunlardan biri de Türk Spor Kurumu tarafından 1938 yılında antrenörlük alanında ilk defa düzenlenen kurstur. Kurs, önce futbol antrenörü yetiştirmek düşüncesi ile tasarlanmış olmasına karşın, diğer spor dallarındaki ihtiyaçlardan dolayı tüm spor dallarında antrenör yetiştirmeye yönelik bir programa dönüştürülmüştür. Bu makalede katılımcılardan başarılı olanların ücretli olarak değişik illere antrenör unvanı ile atandığı, içerik ve yönetim boyutları ile günümüz antrenörlük eğitimlerine örnek oluşturabilecek bir düzeyde gerçekleştirilen spor tarihimizin ilk uzun soluklu 'resmî' antrenörlük kursunun, günümüz spor literatürüne sunulması amaçlanmaktadır. Çalışmada konuya ilişkin çok sayıda belgenin incelenmesini ve çözümlenmesini olanaklı kılan nitel araştırma yaklaşımının bir türü olan doküman incelemesi ve analizi yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar sözcükler: Antrenörlük, Kurs, Türk Spor Kurumu, Erken cumhuriyet

Geliş Tarihi/Received: 18.03.2019

Kabul Tarihi/Accepted: 12.06.2019

The First Long Term Coaching Course of Early Republican Period

Abstract

The structural system transformation in the Republic of Turkey, experiencing the modernization process through a transition from a multinational empire to a national/unitary state, required restructuring in all areas. In line with the necessity of training of experts and entrepreneurs who would ensure this transformation, students from all over the world were sent to abroad and experts from abroad were brought. These methods were used in sports fields and the lack of qualified manpower were tried to be solved through courses until the physical education and sports school was opened. One of them is the first course organized by the Turkish Sports Association in 1938 in the field of coaching. Although the course was designed with the idea of training coach in football, it was transformed into a program to train coaches in all sports due to the needs in other sports. In this article, it is aimed to present the first long-term formal coaching course of our sports history, which was carried out in such a way that the successful participants were appointed as a coach to different provinces as a waged and that it could serve as a model for today's coaching trainings with the content and management dimensions, to the literature. A document review and analysis method, which is a kind of qualitative research approach that provides the review and analysis of many documents, was used in this study.

Keywords: *Coaching, Course, Turkish Sports Association, Early republican era*

Giriş

20. yüzyılın başındaki dünya siyasi atmosferi, ülkelerin güvenlik ve ekonomik açılardan tehdit ve risk altında hissetmesine, bu durum da iş ve askeri güç olarak 'nüfus'un önemle ele alınmasına yol açmıştır. Mevcut siyasi ve iktisadi koşullar, ulus devlet modelinde bir devlet oluşturmak hedefindeki erken cumhuriyet idarecileri için de nüfus meselesini ve 'gürbüz' nesiller yetiştirmek gayesini¹ öncelikli kılmıştır. Nüfusu daha sağlıklı ve verimli kılmak hedefiyle beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek için bir yüksekokul açılmasına², okul açılana kadar kurslarla ihtiyacın giderilmesine karar verilmiştir.

¹ Erken cumhuriyet döneminde nüfus; siyasi güç, güvenlik, kalkınma ve genel hayat mücadelesinin gerçekleştiği bir kategori olarak karşımıza çıkmaktadır. Güçlü olan toplumların ayakta kalacağı ve zayıfların yok olacağı düşüncesinden beslenen sosyal darwinist bir var olma kaygısı ve uluslararası yaşam savaşında galip gelme arzusu, nüfus meselesinin biyo-sosyal bir dava olarak düşünülmesinin önünü açmıştır (Arpacı, 2015). Cumhuriyet Halk Fırkası 1927 programında; "Fırkamız nüfus işlerini başlıca mesailden addeder. Pek uzun seneler mütemadi ve muntazam mesaiye ihtiyaç gösteren nüfus meselesi, iktisadi, fenni, içtimai ve siyasi nokta-i nazardan mürekkep ve münkasim olduğu bütün cepheleri ile mütalaa olunmak ve yekdiğerini ihmal edecek müselsel tedabiri mütemadiyen mevki-i tatbikata koymak kararındayız. Mükemmel ve doğru tahrir-i nüfuslara istinat etmek lazım gelir. Nüfus politikası fırkamızın en mühim bir faaliyet sahası olacaktır" denilerek konuya verilen önem belirtilmiştir (Tuncay, 1981). Bu önemde 'yaşlı' ya da 19. yüzyılda verilen adla 'Avrupa'nın hasta adamı' olan Osmanlı İmparatorluğu ile arasındaki bağları koparmış yeni bir rejim kuran devletin, kendisini 'genç' ve 'sağlıklı' olarak tanımlamasının (Bozdoğan, 2013) dolayısıyla hemen her alanı bu hedefe ulaşmak amacıyla düzenlemesinin payı bulunmaktadır.

² Cumhuriyetin ilanından önce Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (1922) kuruluş nizamnamesi 2. maddesinde dile getirilmiştir. Gazi Terbiyesi Enstitüsü beden eğitimi öğretmenliği tarihçesi konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Günay, N. (2013). Atatürk Döneminde Türkiye'de Beden Eğitiminin Gelişimi ve Gazi Beden Terbiyesi Bölümü. *Atatürk Araştırma Merkezi ATAM Dergisi*, 29(85), 73-99. Okul açılana kadar "Terbiye-i Bedeniye Mektebi" kursu açılmasına karar verilmiş, eğitmenlik yapma üzere İsvetç'ten üç uzman getirilmiştir. 1933'te eğitim-öğretime başlayan Gazi Terbiye Enstitüsü Beden Terbiyesi Şubesinde başta Alman spor bilimciler olmak üzere pek çok yabancı uzman, eğitmen olarak görev yapmıştır (Şinforoğlu, 2015; Korkmaz, 2018).

Öğretici eleman ihtiyacı Cumhuriyet henüz bir yaşında bile değilken kendini göstermiş, 1924 Paris Olimpiyatları'na katılacak olan sporcuları eğitmek üzere ülkenin içinde bulunduğu sıkıntılı ekonomik koşullara karşın bütçe ayrılarak yabancı antrenörler getirilmiştir³. Bu dönemde Türk sporunu yöneten Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) spora katılım konusunda çeşitli etkinlikler düzenlemiş, sporcuların indirimli seyahati ve sporcular için ücretsiz sağlık muayenesi gibi uygulamalar hükümetten talep edilerek sporun yayılması hedeflenmiş (Özmaden, 2010), federasyonlar eliyle sporu öğretmek ve gençleri eğitmek üzere yurtdışından pek çok antrenör getirilmiştir.⁴ 1930'lara gelindiğinde ise nesli güçlendirmeye yönelik kaygıların yaklaşan savaşa dair endişelerle birleşmesinin etkisi ile sporun, daha sistematik ve disiplinli bir anlayışla yurt dışında yayılması gereği duyulmuştur. Beden eğitimi politikalarında amaçlanan sonuçlara ulaşmak için TİCİ'nin (1922-1936) yerini Türk Spor Kurumu'nun (TSK) almasıyla (1936-1938) sporda yönetim tam anlamıyla devlet eline geçmiş ve 'kitle için spor anlayışı'⁵ hakim olmuştur. Bu dönemde sporun kitlelere yayılması düşüncesinin önüne iki önemli eksiklik engel olarak çıkmıştır; spor yapılacak saha, tesis ve alanlar ile spor branşlarını kural ve teknikleriyle birlikte öğretecek eleman. TSK döneminde spor tesis sayısında belirgin genel bir artış sağlanmış, ülkenin ilk stadyumu inşa edilmişse de (Akın, 2014) sporu yayma noktasında en önemli eksiklerden biri olan antrenör/spor eğitmeni yetiştirme konusunda somut bir adım atılamamış, bu ihtiyaç daha da belirgin bir şekilde hissedilmiştir. Mevcut spor sisteminin spordan beklenen sonuçları karşılayamaması da tabloya eklenince beden terbiyesi çalışmalarının merkezleştirilmesi gereği hissedilmiş, bu merkezleşmeyi spor bölgelerine taşıyacak antrenörleri yetiştirmek üzere bir kurs düzenlenmeye karar verilmiştir.

Başlangıçta sadece futbol branşına yönelik olarak planlanan kurs, daha sonra kapsamı genişletilerek diğer spor branşlarını da içine almış, başlangıcından bitişine kadar tüm aşamalar oldukça planlı ve disiplinli bir program çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Elinizdeki çalışmada Türk spor tarihinin bu ilk uzun soluklu resmî antrenörlük/spor eğitmen kursunun, günümüz spor literatürüne sunulması amaçlanmaktadır.

³ Bu dönemde spor, gürbüz nesiller yetiştirmenin yanı sıra yeni kurulan cumhuriyetin, uluslararası arenada tanıtım ve kabul görmesinin aracı olarak düşünülmüş, rejimin gücünü ve başarısını spor yoluyla sergileme amacıyla ülkenin içinde bulunduğu koşullara rağmen bütçe ayrılarak uluslararası spor etkinliklerinde ve olimpiyatlarda yer almak önemsenmiştir (Örneğin, "Olimpiyat müsabakalarına Türk sporcuların iştirakini sağlamak ve yetiştirmek için Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Genel Merkezi'ne 17000 liranın diğer masraflar tertibinden verilmesi" hakkında 16.01.1924 tarih ve 171 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı için bkz. BCA. 148.1/30.18.1.1/8.46.5).

⁴ Federasyonlara bağlı olarak TİCİ döneminde yurtdışından getirilerek çalıştırılan yabancı antrenörlerin yıllara ve branşlara göre dağılımı (kulüplerin çalıştırdıkları antrenörler hariç) şöyledir: 1924'te 1 güreş, 1 futbol; 1927'de 1 güreş, 1 futbol, 1 atletizm ve 1 eskrim; 1928'de 1 güreş, 1 futbol, 1 eskrim, 1 atletizm ve 1 boks; 1929'da 1 güreş, 1 futbol, 1 eskrim ve 1 atletizm; 1930'da 1 güreş, 1 futbol, 1 eskrim ve 1 atletizm; 1931'de 1 futbol, 1 güreş, 1 eskrim ve 1 atletizm; 1932'de 1 güreş, 1 futbol, 1 eskrim, 2 atletizm ve 1 denizcilik ve 1933'te 1 güreş, 1 futbol, 1 eskrim, 3 atletizm, 1 denizcilik antrenörü (Özmaden, 1999).

⁵ 1937 hükümet programında ilk kez yer verilen spor bölümündeki "Türk yurttaşını, görüş ve düşünce açısından güçlü, bedeni açıdan güçlü ve tam sağlıklı, seçkin ve gürbüz insan olarak yetiştirmek ve sporu örgütlemek" (Sümer, 1990) amacı doğrultusunda kitlesel olarak spor yaptırmak hedeflenmiştir.

Yöntem

Çalışma kapsamında konuya ilişkin çok sayıda belgenin incelenmesini ve çözümlenmesini olanaklı kılan nitel araştırma yaklaşımının bir türü olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi yöntemi, bir araştırma problemi hakkında belirli zaman dilimi içerisinde üretilen dokümanlar ya da ilgili konuda birden fazla kaynak tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların geniş bir zaman dilimine dayalı analizini olanaklı kılmaktadır. Yöntem; dokümanlara ulaşma, orijinalliği kontrol etme, dokümanları anlama, verileri analiz etme ve veriyi kullanma aşamalarını içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi ile araştırma kapsamında ulaşılan veriler üzerinde içerik analizi yapılarak bulgular ortaya konmuştur.

Bulgular

Erken Cumhuriyet Döneminde Antrenör İhtiyacı

Spor, erken cumhuriyet döneminde hem güçlü ve sağlıklı bireyler yetiştirmenin hem de ülke tanıtımının aracı olarak ele alınmıştır. Bir yandan gürbüz nesiller yetiştirmek için beden eğitimi öğretmenleri yetiştirmek, diğer taraftan uluslararası spor organizasyonlarına katılım için cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren adımlar atılmıştır. Sporun gerçekleştirilen devrimlerin uluslararası kamuoyunda duyurulup 'saygı ve kabul görmesi'nin yolu olarak ele alınmasıyla 1924 yılı gibi erken bir tarihte, Paris'te yapılan Olimpiyat Oyunları'nda temsili⁶ es geçilmemiş, oyunlara hazırlık için çalışmalara⁷ girilmiş, yabancı eğitimciler getirilmiştir⁸. Bu süreçte savaşlardan çıkmış bir milletin gençliğinin, henüz yeteri kadar fiziksel gelişimini sağlayacak işlere zaman ayıramadığı, uzman antrenörlerle yetiştirilemediği, bu nedenle de başarısız olunması muhtemel bir organizasyona gidilmesinin itibar kaybı yaşatacağı dile getirilmiştir (As, 2016). Görüldüğü gibi uzman antrenör eksikliği henüz cumhuriyetin ilk yıllarında dahi yokluğu kabul edilen bir ihtiyaçtır.

Türk Spor Kurumu dergisinin 6 Eylül 1937 tarihli 62. sayısındaki bir haber öğretici eleman yani antrenör ihtiyacının boyutlarını ortaya koymaktadır:

Bu ders yılı başında, lise ve orta okulların beden terbiyesi öğretmen kadroları belli olunca spor teşkilatında müfit olabilecek bazı beden terbiyesi öğretmenlerine, okullardaki işlerinin dışında teşkilatta vazife verilecektir. Bu öğretmenler, çapa

⁶ Ülkenin içinde bulunduğu zor koşullara rağmen olimpiyata katılma kararı, yeni Türk Devleti'nin propagandasını yapma fırsatı olarak görüldüğünden siyasal çevrelerce desteklenmiştir. Kurtuluş Savaşı sonrasında yaşanan diplomatik yalnızlıktan kurtulma ve tanınma mücadelesi veren Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti olimpiyatları iyi bir fırsat olarak görmüştür (Özdemir, 2013).

⁷ Bakanlar Kurulu'nun 171 sayılı kararıyla konuyla Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) yetkilendirilmiştir (BCA, 30.18.1.1/8.46.5, 16.01.1924) Kararda; "...Türk gençlerini beynelmil müسابakalara iştirak ettirebilecek surette talim ve ihzar etmek üzere icab eden *Mütehassısların Avrupa'dan celbi* ve mezkur olimpiyad müسابakalarına Türk idmancılarının da iştiraki esbabının temini için müstahcilen sarfı lüzum görülen on yedi bin liranın musaruf-ı gayri melhuze tertibinden Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı merkez-i umumiyyesine verilmesi takarrür etmiştir" denilmektedir.

⁸ Performans sporu anlamında ilk uluslararası yarışmaya hazırlık amacıyla TİCİ tarafından yurtdışından ilk kez futbol, güreşte, atletizmde yabancı antrenörler getirilmiştir. Detaylı okuma için bkz. C. Atabeyoğlu, "Türkiye'de Spor Dallarının Gelişimi", *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt 8-9, 1983, s. 2198-2320.

kurslarından ve Kilyos kampından geçmiş ve spor işlerine emek vermiş, bilgi ve görgülerinden istifade edilebilecek zevattan ve Gazi terbiye enstitüsünün yüksek beden terbiyesi kısmından mezun olan değerli spor öğretmenlerinden seçilecektir. Bu öğretmenlerden, bilhassa sporda henüz çok ileri gidemiyen merkezlerde atletizm, futbol, handbol, basketbol, voleybol, dağcılık gibi sporu teknik icabları ve şartlarına uygun bir surette yapmak işi istenecek ve bunlara genel merkezce munzam birer ücret verilecektir.

Yurtdışından pek çok farklı branşta antrenörün getirildiği TİCİ döneminin yerini 1936'da TSK'nın almasıyla 'kitle için spor anlayışı' anlayışı egemen olmuştur (Akın, 2014). Yaklaşan savaşın da etkisiyle, sporu her şeyden önce vatan savunmasının bir aracı olarak görmeye, ırkın ıslahı meselesi olarak ele almaya başlayan yöneticiler, bu nedenle Türk halkının fiziki gelişimine katkı yapabilecek her türlü olanağı araştırmışlardır (As, 2016). Bunun için bir yandan sporun yurt dışında yayılmasını sağlayacak model arayışı çalışmaları sürdürülürken bir yandan da spor programlarının, organizasyonlarının ve spor tesislerinin sayısında genel bir artış sağlanmıştır (Akın, 2014). Teknik anlamda altyapı sorununu çözmeye yönelik olarak TSK döneminde 415.000 TL sarf edilerek 31 yerde tesis yapılmış (Keten, 1993), okullardaki beden eğitimi öğretmeni ihtiyacı ise kurslar ve sonrasında Gazi Beden Terbiyesi Şubesi ile giderilmeye çalışılmış (Şinoforoğlu, 2015), ancak kulüplerde ve açılan sahalarda çalışacak antrenör eksikliğini gidermeye yönelik 1938 yılına kadar somut bir adım atılamamıştır.

Erken Cumhuriyet Döneminin İlk Antrenörlük Kursu

Antrenörlük kursu konusunda ilk girişim 1936 yılında gerçekleşmiş olsa da bu çaba düşünce aşamasında kalmıştır. 1936'da Futbol Federasyonu yerli antrenör yetiştirmek üzere Londra'dan yeni getirilen baş antrenörün nezareti altında bir antrenör kursu açmağa karar vermiştir ("Antrenör kursu", 1936). Bu kararın ardından kursun açılmasına ilişkin yansımalar da basında yer bulmuştur.

Türk Spor Kurumu dergisinin 5 Ekim 1936 tarihli 15. sayısındaki dergi hikayesi bölümünde 'Dava Şehri Ankara' başlıklı gelecekte yazılmış gibi kurgulanan metinde;

Yeşiloba Altıok spor kulübünün kaptanı Altan'ın Ankara'daki arkadaşı Mehmet Dündar'a 3.8.1937'de yazacağı mektuptan: Mükemmel bir iki antrenör getirmişler; onu sadece bir iki merkezi kulübün gösterişli inkişafına memur etmekle iktifa etmemişler; memleketin her köşesinden inkişafa müsait istidatları ve azimli hevesleri tesbit etmişler, Ankara'ya çağırıyorlar; orada bir hakem bir antrenör kursu açacaklar; sporun nizamını ve ruhunu tam içimize sindirene, aklımıza koyana kadar, bizlere yıllardan beri gönül verdiğimiz davanın esaslarını, tekniğini ve inceliğini öğretene kadar uğraşacaklar; ondan sonra bizleri spor bakımından Anadoluyu piyoneler halinde yurd içlerine salacaklar. Türk antrenör ve Türk hakeme Türk muallimi kadar bol değilsede Türk muallimi kadar ehliyetli ve azimli, her yurt köşesinden raslamaya başlanacak. Sabrimizle sıramızı bekledik. Sıra kültür fizik davasına elbet bir gün gelecekti. Geldi, gözün aydın, gözümüz aydın.

vurgusu antrenörlük kursundan ve kursun bitiminin ardından yetişecek antrenörlerden gelecekteki beklentiler, kursun açılması ve spordaki diğer bazı girişimlerden duyulan memnuniyet anlatılmışsa da kursa dair itiraz sesleri de eksik kalmamıştır.

Kurs açma girişimine itiraz eden dönemin önde gelen spor gazetecilerinden, bir dönem Yüksek Ziraat Enstitüsü Beden Eğitimi Enstitüsü Direktörlüğünü de yapan Nüzhet Abbas (1936), bütçe sıkıntısı dolayısıyla antrenörlerin getirilmesi için harcanacak paranın kulüplere verilmesinin daha faydalı olacağını, antrenörden evvel saha sorunun çözülmesi gerektiğini, yetenekli gençlerin ancak gelecek vaadiyle bu alana çekilebileceğini, antrenörlerin çalıştıracak eleman bulamama sıkıntısı yaşayabileceğini belirtmiş, çözümün ise işin ehli bir komite yönetiminde idare edilmesi ve futbolun mektep sporları arasına alınması olduğunu yazmıştır⁹.

1936 yılındaki bu ilk girişimde İngiltere'den getirilen antrenörün hakem, eğitmen ve millî takım adaylarının yetiştirilmesi konularında çalışacağı ("Futbol antrenörünün...", 1936), iki antrenörün daha baş antrenöre yardım edeceği ("İkinci antrenör", 1936) yazılmışsa da 1937 Şubatında haberlerde belirtilmeyen sebep ya da sebeplerden ötürü baş antrenör istifa edip memleketine dönmüş, diğer antrenörler de peşi sıra ayrılmışlardır ("Millî takım...", 1937; "Futbol baş antrenörü", 1937; Kanok, 1937). Yabancı antrenörlerin ülkeden ayrılması etkisinin ne kadar olduğu konusunda somut veriye ulaşılamasa da kursun düzenleneceği Ankara Stadyumu'nun tamir ve çimlerinin dinlendirilmesi ve Ankara'nın sert geçen kış ayları dolayısıyla programın bahar aylarına ertelendiği duyurulmuştur¹⁰. Bu erteleme sebebiyle kurs, ancak 1938 yılında gerçekleştirilebilmiştir.

Daha önce kursun düzenlenmesine karşı çıkan Nüzhet Abbas, 1938 yılına geldiğinde kursa duyulan ihtiyacı ve kursun gerekliliğini vurgulayarak gerçekleştirilmesini desteklemiştir. Abbas, 'Yerli Futbol Antrenörü Yetiştirmek Meselesi' başlıklı Cumhuriyet Gazetesi'ndeki yazısında (9 İkincikanun 1938, s. 6); kursa ilgi olup olmayacağından ve yetenekli kişiler katılmayacak olursa amaca ulaşılamayacağı konusundaki endişelerinden bahsetmiş, antrenörlüğün cazip bir iş olması için spor bölgelerinin bütçelerine antrenörlere özel pay ayrılması önerisini getirmiştir¹¹.

⁹ Spor kulüplerine üye olanların önemli bir kısmı futbol branşında yer alırken bunun önüne geçilebilmek için Maarif Vekilliği 1930 yılında, "Mekteplerde Talebe Spor Teşkilatı Hakkında Talimatname" ile ilk ve ortaokullarda tahsil gören öğrencilerin okul haricindeki spor kulüplerine girmelerini ve okullar haricinde yapılan ferdi ve takım müsabakalarına katılmalarını yasaklamıştır (Türkmen, 2013). Bu dönemde futbola karşı, rekabeti ve saldırgan unsurları teşvik ettiği düşüncesiyle sporu yönetenlerin mesafeli yaklaşımı söz konusudur.

¹⁰ "Spor bölgelerinin teknik eleman ihtiyacını karşılamak üzere T.S.K. Genel merkezi Ankara'da bu yıl yerli antrenör ve monitör yetiştirme kursları açmaya karar vermiş ve gelmek isteyenlerin müracaatlarını ve şartlarını bölgelere tamim etmişti. Bu güne kadar müracaat edenlerin sayısı elliye bulmuştur. Tatil devresinde Ankara stadyumunun tamir ve çimlerinin dinlendirilmesi ihtiyacı bu kursların yapılmasına engel olduğundan tehir zarureti hasıl olmuştu. Kış ayları sert geçen Ankara'da, önümüzdeki aylarda, açıkta bilhassa atletizm derslerinin yapılması hemen mümkün olamayacağı için bu kursların ilk bahara bırakılması kararlaştırılmıştır." ("Ankara'da yerli antrenör kursları", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 67, 11 Ekim 1937, s. 3).

¹¹ Abbas, gerçek bir antrenörün teknik bilgi dışında futbol tarihi, kural ve düzenleri, belli ölçüde genel hıfzıssıhha, anatomi, idman ve antrenman, antrenman psikolojisi ve yarışma psikolojisi konularına hakim olması gerektiği için antrenörlük mesleğine ve futbola dair eserler oluşturmanın şart olduğuna dikkat çekmiştir (Cumhuriyet, 9 İkincikanun 1938). Abbas, 11 Şubat 1938 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki bir diğer yazısında ise Türk futbolundaki değişimin kısa zamanda gerçekleşmesini beklememek gerektiğini, kursun yanı sıra antrenörlerin gittikleri bölgelerdeki saha, malzeme, eleman ve teşvik konusunun önemli

Görüldüğü gibi Türk Spor Kurumu, kursu ilk etapta futbol antrenörü yetiştirmek, Türkiye’de futbolu sistemli bir şekilde sokmak ve bütün bölgelere yaymak amacıyla (“Antrenör kursu için”, 1938; “Yerli antrenör kursu açılıyor”, 1938) planlamış, gazetelerde de kursta ders vermek üzere Futbol Federasyonu tarafından Avusturya’dan iki antrenörün (Viyanalı’dan baş antrenör Linder ve yardımcısı B. Hores) (“Futbol antrenörleri”, 1938) getirtildiği; kurs için Ankara Şehir Stadyumu’nun tahsis edildiği belirtilmiştir (“Yerli antrenör yetiştirmek...”, 1938).

Halkın futbola olan yoğun ilgi ve talebine karşın, ‘seçkin tekler değil, gürbüz yüzbinler’ yetiştirilmesi noktasında futbolun beklentileri karşılayamaması, futbol kulüpleri arasındaki sorunlar, spekülasyonlar, genel karmaşa hali ile giderek sporun futbolla özdeşleştirilir oluşu, spor yönetiminin merkezileşmesi gerektiği düşüncesini doğurmuştur (Akın, 2014). Türk Spor Kurumu, bunu sağlamak üzere önce merkeze bağlı spor bölgeleri oluşturmuş, ardından bölgelerdeki spor faaliyetlerini yürütecek öğretici eleman yetiştirmek için adımlar atmıştır.

Bu doğrultuda memlekette sporun teknik esaslara uygun şekilde yayılmasını ve kalkınmasını sağlamak üzere (“Ankarada yerli antrenör kursları”, 1938), spor hayatına yeni katılan bölgelerde çeşitli spor branşlarında bilgiye sahip, faal ve hevesli gençlere yeni başlayacakları spor faaliyetlerinde yol gösterici elemanlar yetiştirmek (“Spor eğitmenleri”, 1938) temel gayesiyle, başlangıçta sadece futbol antrenörlüğünü kapsayan kurs, diğer spor branşlarını da içerecek şekilde genişletilmiştir (“Antrenör kursunun yeni hocaları”, 1938).

Türk Spor Kurumu, böylece bölgelerde spor çalışmalarını düzenleyecek, sporu yurdun her tarafına tekniğiyle ve ahlâkiyla götürüp geleneğini oluşturacak öğretmenleri yetiştirmeyi amaçlamıştır. Kursiyerlerin, programla uzman eğitmenler gözetiminde ileride uğraşacakları sporun tekniğini, onu yayma ve hiç bilmeyene öğretme yollarını, insan fizyolojisi ve psikolojisinin özelliklerini öğrenmeleri planlanmıştır. Sporun memleket için vazgeçilmez bir ihtiyaç olduğunun bilincinde, yaptığı işin öneminin farkında eğitmenler yetiştirmek hedeflenmiştir (Haftacı, 1938). Bir dönem Beden Terbiyesi Genel Müdürü görevini de yerine getiren Vildan Aşır’ın de Türk Spor Kurumu dergisinde kursa dair kaleme aldığı yazısında belirttiği gibi spordan beklenen

olduğunu ve gençlere iyi örnek olacak, onları etrafına toplayabilecek yetenekte gençlerin seçiminin önemli olduğunu vurgulamıştır. Abbas’a göre Türk futbolunu bir sistem içine almak ve ona kendine has bir tarz vermek ancak aynı sistemde eğitilmiş antrenörlerle mümkün olduğundan oyuncuların ve maçların birkaç ay takip sonrasında en uygun tarz ve sistem belirlenip antrenör kursunda uygulanmalıdır. Abbas, kursun iki gayeye hizmet ettiğinden bahsetmiştir; Yerli antrenör yetiştirerek futbolu memleketin her tarafına teknikleriyle yaymak ve Türk futboluna bir sistem vermek. Kısa sürede sadece yapmış olmak için yapılan bir program yerine, hedefleri belirlenmiş ve bu hedeflere ulaşmak için doğru adımların atılması gerektiğine inanılan titiz çalışmanın erken cumhuriyet dönemi spor çevrelerinde hakim olduğunu söylemek gerekmektedir.

vatandaşların 'yurt görevleri'ni yerine getirmesini sağlamasıdır, spor ne şampiyonluk için ne de rekorlar kırılması içindir (Aşir, 1938). Spordan beklenen sonuçları alabilmek için sporun yurdun dört bir yayına bilimsel metotlarla götürülmesi gerekli görülmüş, TSK da bu ihtiyacı karşılamak üzere harekete geçmiştir.

Süre ve Katılma Koşulları

Düzenlenen kursa katılmak isteyenlerin 15/2/1938 günü akşamına kadar Cağaloğlu'nda C.H.P. binasındaki bölge merkezine başvuracakları ("Yerli antrenör kursu açılıyor", 1938; "Antrenör kursu için", 1938), seçilen adaylara 25 Şubat akşamına kadar bilgilendirme yapılacağı, 25 Şubat-1 Mart tarihleri arasında adayların Ankara'ya geleceği, 1 Mart tarihinde kursun kesin olarak başlayacağı gazeteler aracılığıyla duyurulmuştur ("Yerli antrenör kursu", 1938).

Adayların Mart sonuna kadar bir aylık denemeye tâbi tutulacakları kursta, bu süre zarfında yetenek ve başarıları yeterli görülmeyenlerin çıkarılacağı, kursun süresince 75 lira ücret verileceği, kursu bitirme derecelerine göre çeşitli illere gönderileceği, 150 liraya kadar maaş alacakları, gösterecekleri faaliyete göre maaşlarının sık sık arttırılacağı ("Yerli antrenör yetiştirmek...", 1938; "Ankarada yerli antrenör kursları", 1938; "Yerli antrenör kursu", 1938; "Antrenör kursu", 1938; "Antrenör kursu başlıyor", 1938; "Antrenörler: kurs için...", 1938; "Antrenör kursuna girecek...", 1938) yine gazeteler yoluyla kamuoyuyla paylaşılmıştır. Konaklama ve her türlü ihtiyaçları temin edilen ("Yerli antrenör kursu", 1938) kursa başvuranlar arasında spor geçmişi, öğrenim durumu ve bölgesinin adaylar hakkındaki görüşlerine göre yapılan seçimle 5 ay süren kursa katılmaya hak kazanmıştır ("Antrenör kursu", 1938). Kurs katılımcı sayısının Türk Spor Kurumu Nizamnamesiyle oluşturulan spor bölgesi sayısı ile orantılı olduğu görülmektedir (Celal, 1938; "Her vilayet...", 1938)¹².

Seçim prosedürlerine bakıldığında önce kursun açılacağına dair birçok kereler yapılan duyurularla olabildiğince geniş bir kesimin kurstan haberdar olması sağlanmış, kursa başvuranlar spor geçmişlerine, öğrenim durumlarına ve bölgesinin adaylar hakkındaki görüşlerine bakılarak seçilmiştir. Seçilen adaylara kurstan bir hafta önce tebligat yapılarak hazırlanmaları için bir süre bırakılması, katılımcıların bir aylık deneme süresine tabi tutulması bu süreçte yetenek ve başarıları yeterli görülmeyenlerin kurstan çıkarılması, kurs süresince konaklama ve her türlü ihtiyaçların genel merkezce karşılanması gibi uygulamalar kursun en ince ayrıntısına kadar düşünülp planlandığını göstermektedir.

¹² Ankara'dan Füzuran İnci, Salâhattin Tedik, Faik Önem; Aydın'dan Nuri Timuçin; Balıkesir'den Enver Şayian; Bolu'dan Mustafa Şanda; Bursa'dan Ramazan Baturel, Mustafa Subaşı, Çorum'dan İhsan Ölçen; Çanakkale'den Nihat Şahin; Edirne'den Hüsnü Gökçen; Eskişehir'den Muhsin Göneyt; İstanbul'dan Haydar Malkaç, Enver Sayiner, Orhan Gökçe, Feyzi Çatalkay, Hüseyin Berkan, İzmir'den Fuat Çalık, Mustafa İber, Kocaeli'den Tahir Düzgören ile Adana'daki Futbol Monitörü Alâattin ("Yerli antrenör kursuna seçilen namzetler", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 87, 7 Mart 1938, s. 13). Seçilen isimler Tan gazetesinde de sıralanmış sadece Aydın'dan katılan kursiyerin ismi Nuri değil Kadri olarak verilmiştir ("Antrenörler: Kurs İçin Seçilen Namzetler", Tan, 3 Mart 1938, s. 6).

Program İçeriği

Teorik dersler, Gazi Beden Terbiyesi Enstitüsü öğretmenleri ile Hıfzıssıhha Enstitüsü'nden bir doktor tarafından verilmiştir. Uygulamalı dersler ise uzmanlıklarına göre farklı antrenör ve eğitmenler tarafından yürütülmüştür. Futbol Viyana'dan gelen iki uzman antrenör, atletizm Macaristan Yüksek Beden Terbiyesi Mektebi'nden mezun bir antrenör, oyunlarla yüzme derslerini ise yine yabancı memleketlerde yüksek meslek öğrenimi yapmış eğitmenler vermiştir ("Spor eğitmenleri", 1938).

Öğrenim, her gün öğleden önce 2 saat nazari (teorik), iki saat ameli (uygulamalı); öğleden sonra da tekrar 2 saat pratik ve uygulama olarak günde 6 saat devam etmiştir. Kurs programında yer alan teorikler dersler; insan vücudu (biyoloji), hareket fizyolojisi, spor hıfzıssıhhası ve kazalarda ilk yardım, spor tarihi, saha ve malzeme bilgisi, teşkilât ve idare, futbol genel kuralları (futbol kavaid-i umumiyesi), atletizm genel kuralları (atletizm kuvaid-i umumiyesi) iken; uygulamalı dersler kapsamında, spor masajı, futbol antrenman yöntemleri ve teknik uygulama, atletizm antrenman yöntemleri ve teknik ve tatbikat, çeşitli top oyunları; hentbol, basketbol, voleybol, yüzme stilleri uygulaması verilmektedir ("Spor eğitmenleri", 1938).

Katılımcıların kurs başlarken spor hekimliğinin bütün kurallarına uygun olarak tam bir muayeneleri yapılmış, kursun devamı müddetince sıhhi kontrol altında bulundurulmuş bu gençler, kurs sonunda da yeniden ve tam bir muayene edilmiştir. Kursa devam eden 19 gençten bir tanesi ilk muayenede bulunmadığından, geriye kalanların nefes, kan basıncı, kilo ve nabız durumları tespit edilerek kaydedilmiştir (Erzin, 1938). Kurs bu anlamda antrenörlük eğitimine antropometrik ölçümler, ilk-son testler gibi uygulamaları katarak spor hekimliğinde bilimsel ölçümlerin uygulandığı bilinen ilk program olmasıyla öncü niteliği taşımaktadır.

Kurs sonuçları

Program kapsamında teorik ve uygulamalı olarak yapılan sınavları geçen antrenörler kursu tamamlamıştır ("Türk antrenörleri", 1938). Kursa katılarak ders gören on dokuz kişinin yarısından fazlası pek iyi derece ile diğerleri de iyi, orta ve zayıf derecelerle kursu bitirmiş, ikisi yalnız atletizm, diğer on yedisi de çeşitli sporların antrenörü olmuşlardır ("Türk antrenörleri", 1938; Antrenör kursu, 1938).

Kurs için Kırşan (1939), "mütehassıs antrenör ve öğretmenlerle muntazam bir program dahilinde çalışan bu kursu ikmal edenler (bitirenler) 19 vilayet merkezine gönderilmiştir" dese de, kursu bitirenlerin 17 ayrı ile atandıkları görülmektedir. Kursa katılanların atandıkları bölgeler (Antrenör kursu, 1938): Tahir Düzgören - Kocaeli; Mustafa İber - Aydın; Mustafa Şanda - İzmir; Feruzan İnci - Afyon; Şerif Tolos - Ankara; Faik Önem - Ankara; Selim Baykut - Kastamonu; Feyzi Çatalkaya - Kayseri; Salahattin Tedik - Balıkesir; Muhsin Güney - Samsun; Nihat Şahin - Eskişehir; Hüseyin Berkan - Edirne; Mustafa Subaşı - Erzurum; Rasim Yıldırım - Bursa; Alaettin Açar - Adana; Cevat Diplen - Konya; Hüsnü Gökçen - Sivas; Orhan Gökçen - Diyarbakır. Kursiyerlere gidecekleri yerdeki hayat şartları, başarı ve ehliyet dereceleri dikkate alınarak 80 - 120 lira arasında değişen ücretler maaş olarak bağlanmıştır ("Spor eğitmenleri", 1938). Gittikleri

yerlerde yeniden bir spor canlılığı oluşturmaları beklenen antrenörler (Türk antrenörleri, 1938) hemen göreve başlamışlardır (“Edirne’de futbol antrenörü”, 1938).

Kursun tüm branşları kapsayacak biçimde genişletilmesinde sporu kitlelere yaygınlaştırmak, spor dalları yelpazesini genişletmek noktalarında görev yapacak antrenör eksikliği hissedilmesinin yanı sıra futbolda yaşanan kavgaların oluşturmak istenen birlik ruhuna zarar vereceği kanısının da payı bulunmaktadır. Zira spordan beklenen ‘ulus olma yolunda birlik ve beraberliği’ sağlaması iken tribün ve sahalarda yaşanan olaylar bunun tam aksi bir görünüm ortaya çıkmasına neden olmaktadır. İdealist biçimde bireyin ve toplumun sağlığının öne çıkarıldığı, kitlelerin spor yapmasının savunulduğu bu dönemde yöneticilerin futbola olan mesafeli yaklaşımlarının payı olduğu da söylenebilir.

Kurs, sporda kulüplerin federatif yapıya dayanan liberal anlayıştaki Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı ile yarı resmi yapıda devletçi anlayıştaki Türk Spor Kurumu arasındaki farkı net biçimde ortaya koymaktadır. Türk Spor Kurumu düzenlediği bu kurs ile sporun sadece gösteri yönü ağır basan futbol olarak görüldüğü TİCİ döneminin yüksek verim anlayışına karşın, sporun ulusal ve bilimsel esaslara göre ülkede yayılması ve gelişmesi hedefi doğrultusunda işin ne kadar ‘doğru’ yapılabileceğini ortaya koymaya çalışır görünümündedir. En ince ayrıntısına kadar planlanmış, ciddi bir hazırlık devresi sonucu uygulamaya konulmuş kurs, TİCİ döneminin kulüpler ve futbol hâkimiyetinin sona erdiğinin, devletin yönetimi eline geçirdiği ideal bir anlayışı temsil etmektedir. Bu ilk resmi kursun büyük bir ciddiyet ve titizlikle tamamlanmasının ardından dönemin spor yöneticileri tarafından antrenör ve eğitmen açığını gidermek için çalışmalar sürdürülmüştür.

Tartışma ve Sonuç

Cumhuriyet döneminde memleket işlerinin her sahada muhtaç olduğu *ihtisas unsurlarını yetiştirmek* yükseköğretimin ilk ve esaslı hedefi olarak kabul edilirken (Ergin, 1977) ihtiyaç duyulan uzmanları yetiştirmek için her alanda eğitmenlik okulları, okulun açılması için gereken teknik şartların elvermediği noktalarda ise kurslar açılmıştır. Cumhuriyet idarecileri için, ırk sağlığının ıslahı gibi kaygıların yanı sıra vatan savunması endişesi, endüstriyel kalkınma ve üretim için çalışkan işçi arayışı gibi pek çok noktada bulunan en pragmatik cevap, beden eğitimi olunca sporu yaymak amaçlanmış, bu doğrultuda gerekli tesisleri inşa etmek ve eğitmen yetiştirmek öncelikler arasında yer almıştır. Ulusal spor sisteminin oluşturulmaya çalışıldığı 30’lu yıllar, bir nebze de olsa giderilen beden eğitimi öğretmeni açığına karşın nitelikli ‘yerli antrenör’ eksikliğinin belirgin olarak ortaya çıktığı bir dönemi oluşturmuştur.

Antrenörlük eğitimi tarihinin bilinen ilk resmi kursu olan program, uygulamalı ve teorik derslerden oluşan detaylı müfredatı, antropometrik ölçümlerinin de kayıt altına alındığı ciddi bir öğretimden geçmiştir. Özenli biçimde oluşturulan eğitim programı içerisinde yetiştirilmiş antrenörler aracılığıyla sporun ülkede bilinçli bir şekilde öğretilmesi ve yayılması amaçlanmıştır. Detaylı biçimde planlanan kursu başarıyla tamamlayanlar, yurdun farklı şehirlerine gittikleri bölgenin durumlarını dahi gözetin

ekonomik destekleri içeren uygulamayla atanmışlardır. Antrenörlüğün cazip kılınmaya çalışıldığı kursla ülke sporuna performans sporcusu ve spor eğitimcisi yetiştirmeye yönelik olarak spor öğretiminin uzmanlık ve titizlik içerisinde yürütülmesinin hedeflendiği görülmektedir. Kuramsal ve uygulama temelleriyle program içeriği ile başvuranların seçim biçimi, kurs süresince katılımcıların her türlü ihtiyaçlarının karşılanması gibi yönetim süreçlerinin bütünlük içinde yürütüldüğü programın, bugün yapılan antrenörlük eğitimlerini geride bırakacak biçimde gerçekleştirildiğini söylemek mümkündür. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün kurulmasından kısa zaman önce başlatılan program ile bir yönüyle müdürlüğün planladığı sistemin gerçekleşmesinde hem uygulayıcı hem de denetleyici rolü yürütmek üzere antrenör/eğitmen yetiştirilmesi hedeflenmiştir.

Antrenör eğitimi ve bu yolla iyi yetişmiş, çağın gerektirdiği bilgi ile donanmış antrenörlerin yetiştirilmesi, spor eğitimimizin ve sportif gelişimimizin önemli parçalarından birini oluşturmaktadır. Sporun sevdirmesi ve yaygınlaştırılmasında işini iyi bilen ve uygulayan antrenörlerin etkisi düşünüldüğünde, sporu kitlelere taşımak amacıyla düzenlenen bu ilk antrenörlük kursunun önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Günümüzdeki 94 saatlik yardımcı antrenörlük, 130 saatlik antrenörlük kurslarının süresi ve uygulanma biçimi göz önüne alındığında¹³, 1938 yılında gerçekleştirilen bu ilk resmi antrenörlük kursunun program ciddiyeti, kapsamı ve uygulanma modelinin gelişmişliği daha net ortaya çıkmaktadır. Böylesi ileri bir sistemi hayata geçiren erken Cumhuriyet dönemi karar vericilerinin/spor yöneticilerinin de 'insan yetiştirme' noktasında niceliksel artış kadar niteliksel donanım ve gelişime önem verdiğini söylemek mümkündür.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Sevda KORKMAZ

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Müdürlüğü

E-posta: svdkrmz0@gmail.com

¹³ Antrenör Eğitim Yönetmeliği (2002, 16 Ağustos). Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr>

Kaynaklar

1. **Abbas, N.** (1936, 2 Ekim). Memlekete üç antrenör getirmek faydalı mıdır?: Antrenörden evvel futbolu iletirmek için hangi çarelere başvurmalıyız? *Cumhuriyet*, s. 6.
2. **Abbas, N.** (1938, 9 İkincikanun). Yerli futbol antrenörü yetiştirmek meselesi. *Cumhuriyet*, s. 6.
3. **Abbas, N.** (1938, 11 Şubat). Antrenör kursuna dair. *Cumhuriyet*, s. 6.
4. **Akın, Y.** (2014). *Gürbüz ve yavuz evlatlar: Erken Cumhuriyet'te beden terbiyesi ve spor*. İstanbul: İletişim Yayınları.
5. **Ankarada yerli antrenör kursları.** (1937). *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 67, 3.
6. **Ankarada yerli antrenör kursları.** (1938). *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 83, 6.
7. **Antrenör Eğitim Yönetmeliği** (2002, 16 Ağustos). Erişim Adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr>
8. **Antrenör kursu.** (1936). *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 15, 5.
9. **Antrenör kursu.** (1938, 2 Mart). *Cumhuriyet*, s. 7.
10. **Antrenör kursu başlıyor.** (1938, 2 Mart). *Ulus*, s. 3.
11. **Antrenör kursu bitti.** (1938). *Top Dergisi*, 1(19), 5, 3.
12. **Antrenör kursu için.** (1938, 2 Şubat). *Tan*, s. 6.
13. **Antrenör kursuna girecek futbolcülere verilecek ücret.** (1938, 15 Kanunusani). *Akşam*, s. 10.
14. **Antrenör kursunun yeni hocaları.** (1938, 10 Mart). *Tan*, s. 6.
15. **Antrenörler: Kurs için seçilen namzetler.** (1938, 3 Mart). *Tan*, s. 6.
16. **Arpacı, M.** (2015). *Modernleşen Türkiye'de beden ve nüfus politikaları: hıfzısıhha, terbiye, öjeni* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
17. **As, E.** (2016). İktidar-spor kurumları ilişkileri bağlamında iki dünya savaşı arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin katıldığı olimpiyatlar (1924 Paris, 1928 Amsterdam, 1936 Berlin). *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 12(24),156-204.
18. **Aşir, V.** (1938). Antrenör kursu açıldı. *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 88, 2,12.
19. **Atabeyoğlu, C.** (1983). Türkiye'de spor dallarının gelişimi. *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*. (Cilt 8-9, ss. 2198-2320). İstanbul: İletişim.
20. **BCA 30.18.1.1/ 8.46.5.** (16 Ocak 1924). Olimpiyat müsabakalarına Türk sporcuların iştirakini sağlamak ve yetiştirmek için Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Genel Merkezi'ne 17 000 liranın diğer masraflar tertibinden verilmesi.
21. **Beden terbiyesi öğretmenlerine spor teşkilatında iş verilecek.** (1937). *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 62, 4.
22. **Bozdoğan, S.** (2012). *Modernizm ve ulusun inşası: Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde mimari kültür*. İstanbul: Metis Yayınları.
23. **Celal, A.** (1938). Yeni bölgeler ihdas edildi. *Top Dergisi*, 1, 1, 3.
24. **Dergi hikayesi: 'Dava şehri Ankara'.** (1936). *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 15, 15.
25. **Edirne'de futbol antrenörü.** (1938, 21 Ağustos). *Akşam*, s. 10.
26. **Ergin, O.** (1977). *Türkiye maarif tarihi* (Cilt 5). İstanbul: Eser Matbaası.
27. **Erzin, N.** (1938). Kursu bitirenler: Sporcu gençler sıhhatlerinde ne kazandılar. *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 112, 6-7.
28. **Futbol antrenörleri.** (1938). *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 80, 6.
29. **Futbol antrenörünün mesai programı.** (1936). *Spor Postası*, 3(132), 4.
30. **Futbol baş antrenörü.** (1937). *Spor Postası*, 3(150), 5.
31. **Günay, N.** (2013). Atatürk döneminde Türkiye'de beden eğitiminin gelişimi ve Gazi Beden Terbiyesi Bölümü. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 29(85),73-99.

32. **Haftacı.** (1938). Antrenör kursu. *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 85, 3.
33. **Her vilayet bir spor bölgesi başkanlığı addolunacak.** (1938, 29 Kanunusani). *Akşam*, s. 10.
34. **İkinci antrenör geliyor.** (1936). *Spor Postası*, 3(133), 3.
35. **Kanok.** (1937, 29 Mart). Ecnebi antrenörlere ne oluyor? *Spor Postası*, 3(155), 2.
36. **Keten, M.** (1993). *Türkiye’de spor*. Ankara: Polat Ofset.
37. **Kırşan, N.** (1939). Beden terbiyesi kanunundan önceki spor teşkilatımıza umumi bir bakış. *Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi*, 1, 7, 31, 32.
38. **Korkmaz, S.** (2018). *Erken cumhuriyet döneminde Alman spor ekolünün Türk spor kültürünün gelişimine yansımaları* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
39. **Milli takım antrenörü de istifaya hazırlanıyor.** (1937). *Spor Postası*, 3(149), 5.
40. **Özdemir, N.** (2013). Türkiye Cumhuriyeti’nin Katıldığı İlk Uluslararası Organizasyon: 1924 Paris Olimpiyatları. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 51, 717-744.
41. **Özmaden, H.** (1999). *Cumhuriyet dönemi ilk spor teşkilatı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (1922-1936)’nin yapılanma sürecinde beden eğitimi ve sporun fonksiyonları, fonksiyonlardaki değişimler ve toplumsal hayata etkileri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
42. **Özmaden, M.** (2010). TİCİ dönemi sporla ilgili gelişmeler ve dönemin spor anlayışı. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2), 11-25.
43. **Spor eğitmenleri.** (1938). *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 108, 6.
44. **Sümer, R.** (1990). *Sporla demokrasi*. Ankara: Şafak Matbaacılık.
45. **Şinforoğlu, T.** (2015). *Selim Sırrı Tarcan ve İsveç jimnastiği: Beden eğitiminde İsveç modelinin II. Meşrutiyet dönemi Türk eğitim sistemine entegrasyonu* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
46. **Tuncay, M.** (1981). *Türkiye Cumhuriyeti’nde Tek Parti Yönetimi’nin kurulması (1923-1931)*. Ankara: Yurt Yayınları.
47. **Türk antrenörleri: Kursdan 19 genç mezun oldu.** (1938). *Kırmızı Beyaz Dergi*, 2(10-62), 2, 8.
48. **Türkmen, M.** (2013). Erken Cumhuriyette beden eğitimi ve sporun ideolojik temelleri. *Turkish Studies*, 8(6), 729-740.
49. **Yerli antrenör kursu.** (1938, 10 Şubat). *Ulus*, s. 5.
50. **Yerli antrenör kursu açılıyor: Antrenör olmak isteyenler bu kursta ders görecekler.** (1938, 2 Şubat). *Cumhuriyet*, s. 6.
51. **Yerli antrenör kursuna seçilen namzetler.** (1938). *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 87, 13.
52. **Yerli antrenör yetiştirmek için açılacak kurs: 1 martta faaliyete geçiyor.** (1938, 19 Ocak). *Ulus*, s. 9.
53. **Yıldırım, A., Şimşek, H.** (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bu sayfa boş bırakılmıştır.

Bayan Futsal Oyuncularında Flamingo ve Stork Denge Testinin Karşılaştırılması ile Kassal Kuvvetin Testler Üzerine Etkisi

Ertuğrul ÇAKIR¹, Nurper ÖZBAR²

¹Düzce Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Departmanı

²Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümü

Araştırma Makalesi

Öz

Flamingo ve Stork statik denge testleri klinik ve rehabilitasyon süreçlerinde statik dengeyi ölçmek için kullanılan en yaygın testler arasındadır. Şu ana kadar bu iki testi birbiriyle kıyaslayan çok az çalışma mevcuttur. Çalışmada bu iki testi karşılaştırmak için 14 amatör bayan futsal oyuncusu çalışmaya katılmıştır. Katılımcıların statik denge becerilerinin yanında izokinetik dinamometre aracılığıyla ayak bileği plantar fleksörlerinin maksimum istemli konsantrik tork (MİKT) değerleri alınmıştır. Tüm katılımcılar test prosedürü hakkında bilgilendirilmiştir. Denge skorlarından 3 ölçümden en iyi skor kaydedilmiştir. MİKT değerleri ise 60 derece/saniye açısına hızla yapılan 10 tekrar sonrası en iyi tork değeri kaydedilmiştir. Elde edilen verilerin istatistiksel analizinde Spearman korelasyon analizi testi kullanılmıştır. Çalışma sonucu olarak testlerin skorları arasında kuvvetli bir ilişki bulunmaz iken Stork denge testinde kassal kuvvet ile denge skorları arasındaki kuvvetli ilişki bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: *Flamingo denge testi, Stork denge testi, İzokinetik dinamometre*

Comparison of Flamingo and Stork Balance Test Among Female Futsal Players and the Effect of Muscle Force on Tests

Abstract

Flamingo and Stork Tests are most common tests used in measuring static balance in clinical field and rehabilitation process. To date a few studies were conducted to assess association between these tests. 14 female futsal team players participated the study to be assessed this association. Near Flamingo and Stork tests the ankle dorsal-plantar flexion maximum voluntary concentric torques were taken using isokinetic dynamometer (MVCT) to evaluate whether muscle force is a factor during postural control in application of tests. The balance tests were repeated three times and best scores recorded as data. For isokinetic measurements after 10 repeats of maximum torque value with 60 degree/second angular speed best value was recorded. In data analysis Spearman rank correlation test was used. It was determined that there is no correlation between the scores of Stork and Flamingo Tests but strong correlation between the scores of Sork Balance Test and the ankle MVCT of plantar flexors.

Keywords: *Flamingo balance test, Stork balance test, Isokinetic dynamometer*

Giriş

Denge, biyomekanik açıdan sürekli ve koordineli nöromüsküler aktivasyon aracılığıyla kütle merkezini vücut destek yüzeyi içinde tutmayı gerektiren motor beceridir (Winter, 1995). Her motor beceride olduğu gibi denge de sportif alanda performansı belirleyen motor becerilerden biridir ve denge becerisindeki zayıflık sportif aktiviteler sırasında ayak-ayak bileği segmenti sakatlanmaları içi bir risk faktörüdür (Brown, Padua, Marshall ve Guskiewicz, 2008). Denge, statik ve dinamik denge olarak iki kategoride değerlendirilir. Dinamik denge ölçümünde destek yüzeyi sabit değilken statik denge değerlendirmesinde destek yüzeyi sabittir (Bressel, Yonker, Kras ve Heath, 2007). Denge becerisi somatosensöriyel sistemin elemanları olan eklem ve kas içiği duyuşal reseptörleri (proprioseptif girdiler), görsel girdiler, vestibular girdiler ve serebellar hareket hafızası tarafından alınan uyarıların anlık işlenmesi sonucu kontrol edilir. Her türlü postüral pozisyon farklı duyuşal girdiler oluşturarak denge becerisinin açığa çıkmasını sağlar (Riemann ve Lephart, 2002). Motor becerileri değerlendirmede kullanılan vücut üzerine stres bindirerek mevcut beceriyi sınaama yöntemi denge becerisini değerlendirirken postüral pozisyon üzerinden sağlanır. Flamingo ve Stork denge testleri kendilerine özgü postüral pozisyonu koruma becerisini ölçer. Özellikle masrafsız ve pratik olmalarından dolayı hem performans ölçümünde hem klinik alanda yaygın olarak kullanılır (Panta, Arulsingh, Raj, Sinha ve Rahman, 2015). Bu bilgiler ışığında ortaya konulan hipotez, Stork denge testinin Flamingo denge testinden kendine özgü postüral pozisyonundan dolayı daha çok kassal kuvvet gerektirmesi ve dolayısıyla testin uygulanmasında kassal kuvvetin kassal koordinasyondan daha belirleyici olabileceğidir. Bunun yanında elde edilen test skorları doğrultusunda iki testin denge ölçümü yönünden ilişkisinin değerlendirilmesi amaçlandı.

Yöntem

Araştırma Grubu

Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 14 bayan futsal oyuncusu gönüllü olarak çalışmaya dahil olmuştur. Bu çalışma, Düzce Üniversitesi Tıbbi Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır. Katılımcıların herhangi bir nörolojik veya ortopedik rahatsızlığı bulunmamaktadır.

Veri Toplama Araçları

Katılımcılar testlerin uygulanması hakkında bilgilendirilmiştir. Tüm testler aynı gün içinde yapılmıştır. Testlerin uygulanması öncesi 24 saat boyunca katılımcılara herhangi bir şekilde alkol kullanmamaları, yorucu egzersiz yapmamaları, test öncesi 3 saat içerisinde herhangi bir şey yememeleri (hipoglisemi durumları dışında) ve test öncesi idrarlarını aşırı dolduracak sıvı tüketiminden kaçınmaları söylenmiştir. Katılımcıların dominant ayak verisi topa vurmaları istenerek değerlendirilmiştir. Çalışma Düzce Üniversitesi Spor Salonunda gerçekleştirilmiştir.

Son yıllarda kassal kuvvetin objektif değerlendirmesinde sıkça kullanılan izokinetik dinamometre (Isomed 2000 D. ve R. Ferstl GmbH, Hemau, Almanya) çalışmada ayak bileği plantar fleksör kuvvet değerlendirmesinde kullanıldı. Ayak bileği plantar fleksör

maksimum istemli konsantrik kontraksiyon elde edilmesi için cihazın koltuk kısmını 30 derece fleksiyon pozisyonuna getirilerek katılımcıların gövdesi 30 derece fleksiyonda uzun oturuş pozisyonuna yerleştirildi. Aşırı diz hareketlerinden kaçınmak için distal bacak pedi dizin 2-3 cm altından çok sıkı olmayacak şekilde sabitlendi. Dinamometrenin kaldıraç kolu eksenini ayak bileği lateral malleol noktası ile eşleştirildi. Katılımcılar günlük antrenmanlarında kullandıkları spor ayakkabılar ile test edildi. Ayakları dinamometrenin ayak platformuna sıkıca velkrolar yardımıyla bağlandı. Test öncesi ayak bileği nötral pozisyona yerleştirildi. Test sırasında ayak bileği eklem hareketi 12 derece dorsal ve 35 derece plantar fleksiyon aralığında gerçekleştirildi. Sağ ve sol olmak üzere her ayak bileği için 10 tekrar yapıldı ve maksimum istemli konsantrik kontraksiyon tork değerleri alındı (Willems, Witvrouw, Verstuyft, Vaes ve De Clercq, 2002). Elde edilen tork değerlerini normalize etmek için katılımcıların kilosu ile bölünüp 100 ile çarpıldı (Bittencourt, Amaral, Anjos, D'Alessandro, Aurélio Silva ve Fonseca, 2005).

Stork denge testinde katılımcılar ahşap zemin üzerinde ayakkabıları çıkarılarak eller bellerinde pozisyonlanır. Test edilmeyen ekstremitenin ayağı diğer ekstremitenin diz eklemine medialine sabitlenir. Katılımcıya gözlerini 5 metre uzağa yerleştirilmiş bir noktaya sabitlemesi istenir. Katılımcı destek ayağı üzerinde parmak ucunda yükselir ve 1 dakika boyunca pozisyonunu koruması istenilerek yüksel komutuyla birlikte süreölçer başlatılır. Eğer dizin medialine sabitlenen ayak pozisyonunu koruyamazsa, ellerinden birini veya ikisini de belinden çekerse ve destek ayağının topuğu yere değerse kronometre durdurulup saniye değeri kaydedilir. 3 kez tekrarlanan testin en iyi skoru alınır. Skorlar; 50 saniye ve üstü 5 (mükemmel) ,40-50 saniye aralığı 4 (iyi), 25-39 saniye aralığı 3 (orta), 10-24 saniye aralığı 2 (zayıf), 10 saniye altı ise 1 (çok zayıf) olarak sınıflandırılır (Johnson ve Nelson, 1979).

Flamingo denge test ekipmanı olarak bir süreölçer, 50 cm uzunluğunda 5'e 3 cm kalınlığında tahta bir blok kiriş kullanılır. Test sırasında sporcunun ilk önce sağ ayağı üzerinde tahta şerit üzerinde sol ayağını yerden kaldırarak ipsilateral (aynı taraf) eliyle dizini maksimum fleksiyona getirip tutması ve gözlerini 5 metre uzağa yerleştirilmiş bir noktaya sabitlemesi istenir. Sporcu bir eli ile ölçüm yapacak eğitmenin elinden tutarken eğitmen başla komutuyla birlikte kronometreyi çalıştırıp aynı anda sporcunun elini bırakır. 1 dakika süre boyunca sporcunun hataları sayılır. Kronometre, her seferinde, sporcunun ayağını bırakması veya vücudunun herhangi bir parçasının yere değmesi sonucu bozulmasıyla durdurulur. Her denge bozulmasını takiben eğitmen sporcunun kendisini doğru pozisyona sokması için yardım eder. Bu hatalar kirişten el ile tutulan ayağın bırakılması veya eğitmene el veya kol ile dokunarak destek almaktır. Daha sonra diğer ayakla test tekrarlanır. Eğer ilk 30 saniye içinde 15 hata yapılırsa test sonlandırılır ve sıfır değeri verilerek test 2 dk. sonra tekrar edilir. Toplamda 3 test yapılarak ortalama değer kaydedilir. Puanlama olarak 60 saniye boyunca yapılan hata sayısı alınır (Jakobsen, Sundstrup, Krstrup ve Aagaard, 2011).

Verilerin Analizi

Çalışma sırasında elde edilen verilerin istatistiksel analizi IBM SPSS Statistics 21 versiyonu kullanılarak yapılmıştır. Flamingo ve Stork Denge Testi skorları arasındaki ve plantar fleksörlerinin maksimum istemli konsantrik tork (MİKT) değerleri ile denge testlerinin skorları arasındaki ilişki Spearman Korelasyon analizi yapılarak değerlendirilmiştir (Akgül, 2003).

Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların demografik verileri (n= 14)

Değişkenler	Yaş±SS (yıl)	Uzunluk± SS (cm)	Ağırlık± SS (kg)	DA Sağ (KS)	DA Sol(KS)
	20.1 ± 2	160.9 ± 7.5	52.7 ± 6.2	12	2

SS: Standart Sapma; DA: Dominant Ayak; KS: Katılımcı Sayısı

Çalışmaya katılan gönüllülerin yaş ortalaması 20.1 ağırlık ortalamaları ise 52.7 kg ve boy uzunluğu ortalaması ise 160.9 cm'dir. Katılımcıların 12'si dominant alt ekstremitesi sağ taraf iken 2'sinin dominant ekstremitesi sol taraftır.

Tablo 2. Denge skorları ve ayak bileği plantar fleksiyon MİKT değerleri

Değişkenler	Katılımcı	Minimum	Maksimum	Ortalama	SS
Sağ Flamingo (HS)	14	1	11	5.2	2.7
Sol Flamingo (HS)	14	2	9	5.1	2.3
Sağ Stork (HS)	14	2	4	3.2	0.8
Sol Stork (HS)	14	2	4	3.1	0.5
Sağ ABPF MİKT Değeri (Nm)	14	113	213	147	27
Sol ABPF MİKT Değeri (Nm)	14	108	178	144	22

ABPF: Ayak Bileği Plantar Fleksiyon; SS: Standart Sapma; Nm: Newton-metre; HS: Hata sayısı

Tablo 2 verileri, çalışmada toplanan verilerin tanımlayıcı istatistiklerini içermektedir. Flamingo test değerlerinde veriler minimum ve maksimum değerler arasında (0-12) dağılmasına rağmen Stork testi değerleri zayıf ve iyi sınıflaması arasında (2-4) dağılmıştır. Her iki ekstremitte değerleri birbiriyle benzer görülmektedir. Sağ bacak MİKT maksimum değerleri sol bacağına göre daha yüksek çıkmasının nedeni katılımcıların çoğunluğunun dominant ayaklarının sağ olmasından dolayıdır. Bunun yanında MİKT ortalamaları birbirine oldukça yakındır.

Tablo 3. Sağ Ayak Bileği Maksimum İstemli Konsantrik Kontraksiyon Tork (MİKT) Değerleri ve Denge Skorları Korelasyon Analizi

Değişkenler	Sağ Flamingo (HS)	Sağ Stork (HS)
Sağ ABPF MİKT Değeri (Nm)	0.4	0.5

Spearman Korelasyon Katsayısı: 0.2- 0.4 (zayıf ilişki), 0.4- 0.6 (orta şiddette ilişki); ABPF: Ayak Bileği Plantar Fleksiyon; Nm: Newton-metre; HS: Hata sayısı

Tablo 3'te gösterilen denge testleri ile MİKT değerleri sağ ekstremitte skorları korelasyon analizinde Stork testinde orta seviyede bir ilişki bulgulanırken Flamingo testi skorları ile zayıf seviyede bir ilişki bulgulanmıştır.

Tablo 4. Sol ayak bileği maksimum istemli konsantrik kontraksiyon tork (MİKT) değerleri ve denge skorları korelasyon analizi

Değişkenler	Sağ Flamingo (HS)	Sağ Stork (HS)
Sol ABPF MİKT Değeri MİKT Değeri (Nm)	0.1	0.7

Spearman Korelasyon Katsayısı: 0.6- 0.8 (yüksek ilişki), ABPF: Ayak Bileği Plantar Fleksiyon; Nm: Newton-metre; HS: Hata sayısı

Tablo 4'te sol ekstremitte plantar fleksör MİKT değerleri ile sol ekstremitte Flamingo denge testi skorları arasında ilişki bulgulanmamasına karşın Stork denge skorları arasında kuvvetli bir ilişki bulgulanmıştır.

Tablo 5. Flamingo ve Stork Denge Testi skorlarının korelasyon analizi

Değişkenler	Sağ Stork (HS)	Sol Stork (HS)
Sağ Flamingo (HS)	-0.2	-
Sol Flamingo (HS)	-	-0.2

Spearman Korelasyon Katsayıları 0.2- 0.4: zayıf ilişki; HS: Hata sayısı

Tablo 5'te görüldüğü üzere her iki denge testi skorları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki bulgulanmıştır.

Tartışma

Çalışma bulguları statik denge becerisini ölçmede kullanılan iki testin istatistiksel anlamda aralarındaki ilişkinin oldukça zayıf olduğunu göstermektedir. Testlerin geçerliliği sınınsa da (Atwater, Crowe, Deitz ve Richardson, 1990; Tsigilis, Douda ve Tokmakidis, 2002) testler arasındaki ilişkinin kuvvetli olması beklenirken Tablo 4 'te görüldüğü üzere zayıf bir sonuçla karşılaşmıştır. Bu sonuçların ortaya çıkardığı temel sorunsal; denge becerisini değerlendirmek için kullanılan testler aslında kendilerine özgü bir nöromusküler mekanizmayı mı değerlendiriyor?

Panta ve diğerlerinin (2015) yaptığı çalışmada iki test arasında orta seviyede bir ilişki bulgulanmış (sağ ekstremitte içi korelasyon katsayısı 0.6, sol için 0.5). Bu çalışmadaki katılımcıların spor ile meşguliyetlerine dair bir ifade bulunmamakla birlikte demografik veriler sunulan çalışmaya göre daha heterojen gözükmektedir. Buna rağmen denge skorlarının normal dağılımda olduğu görülüyor. Dolayısıyla her iki çalışmanın metodolojisi benzer olsa da materyal konusunda farklılıklar bulunmaktadır. Burada sunulan çalışmada bir parametre (kassal kuvvet) daha eklenmesinin sebebi Stork denge testinin postüral kontrol sırasında motor reaksiyonların yanısıra belirli bir kassal kuvvet ve dayanıklılığa da gereksinim olacağı düşünülmesindedir. Tablo 4'de görüldüğü üzere Stork denge testi skorları ile ayak bileği plantar fleksör kuvveti arasında orta seviyede ve kuvvetli bir ilişki mevcuttur. Bennie, Bruner, Dizon, Fritz, Goodman ve Peterson (2003) yetişkinler arasında yaptıkları 3 fonksiyonel denge testinin karşılaştırmasında testlerden birinin (Timed 'up and go') diğerleri (Berg denge skalası ve fonksiyonel uzanma testi) ile anlamlı bir ilişkisi olmadığını bulgulanmıştır. Dolayısıyla fonksiyonel denge testlerinin her zaman birbirleriyle tutarlı olmadığı söylenebilir.

Temel olarak herhangi bir postüral pozisyonu almak için kassal kuvvet ve o pozisyonu devam ettirmek için kassal koordinasyon gereklidir kanısına karşın (Shumway-Cook, Gruber, Baldwin ve Liao, 1997) bazı testlerde kassal kuvvetin belirleyiciliği bir adım öne çıkmaktadır. Tablo 2 ve 3'te görüldüğü üzere sınamak istenilen koordinasyon ve refleks tabanlı denge becerisi başka bir motorik özellik olan kassal kuvvetin gölgesinde kalabilmektedir. Bu sonuçta fonksiyonel testlerin tek başına bir motorik özelliği (denge) değerlendirmenin ötesinde olduğunu göstermektedir.

Bu sonuçlar ışığında bu iki fonksiyonel statik denge testinin belirli bir postüral pozisyonu sınıdığı kesin olmakla birlikte her testin bütünüyle denge becerisini değil de kendilerine özgü postüral kontrolü mü sınıdığı sorulabilir? Bunun yanında göze çarpan bir kassal kuvvet gerekliliği olan testler farklı bir kategoride değerlendirilmelidir mi diye de bir soru sorulabilir. Bu soruların cevaplarını vermek için kullanılacak en iyi yöntem fonksiyonel testleri teknolojinin getirdiği yeni olanaklarla sınamak olacaktır.

Son yıllarda denge ölçümlerinde dijital platformlar sık kullanılmaktadır (Schmitz ve Arnold, 1998; Clark, Bryant, Pua, McCrory, Bennell ve Hunt, 2010). Dijital platformlar, vücut gravite çizgisinin salınımlarını saptayıp analiz eden veya kamera üzerinde postüral salınımları kaydedip analiz eden oldukça objektif ölçüm araçları olarak bilim dünyasının hizmetine girmiştir. Öyle ki artık bu cihazlara sahip olan araştırma merkezleri Stork ve Flamingo gibi testlerin ki fonksiyonel testlerin tasarlanmasındaki çıkış nokta bireylerin dengelerini karşılaştırmak yerine bireylerin düşme risklerini ölçmektir (Mancini ve Horak, 2010), dijital platformları tercih etmektedir. Bunun yanında materyal açısından yetersiz çalışmalarda ise bu tür testler kullanılmaya devam edecektir. Dolayısıyla kullanılan fonksiyonel denge testlerinin dijital tabanlı testler ile sınanması gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Böylelikle kullanılacak fonksiyonel testlerin geçerliliği yeniden sorgulanıp değerlendirilecektir. Bununla birlikte fonksiyonel testlerin postüral pozisyonları açısından değerlendirilip testlerin uygulanması sırasında kontrol değişken olarak kassal kuvvet ve dayanıklılık parametrelerinin dahil edilmesi değerlendirmenin kuvvetini artıracakı düşünölmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Dijital platformların geliştirilmesiyle birlikte önceki çalışmalarda denge becerisini değerlendiren testlerin kullanımının azalmasının yanında kullanılan bu testlerin geçerliliği tekrar sorgulanmaya açılmalıdır. Dijital platformların yanında kinematik analiz yapan cihazlarında çalışmalarda kombine edilmesi ile denge becerisini değerlendirmek çalışmalara derinlik ve keskinlik katacaktır. Ayrıca kassal kuvveti göz ardı etmeyip bir kontrol değişkeni olarak denge çalışmalarının içinde bulundurmak çalışmaların kapsamını geliştirerek niteliğini arttıracaktır.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Uzm. Fzt. Ertuğrul ÇAKIR

Düzce Üniversite Hastanesi Rehabilitasyon Departmanı

E-posta: ertugrucakir@duzce.edu.tr

Kaynaklar

1. **Akgül, A.** (2003). *Tıbbi araştırmalarda istatistiksel analiz teknikleri ve SPSS uygulamaları* (2. Baskı). Ankara: Emek Ofset.
2. **Atwater, S. W., Crowe, T. K., Deitz, J. C., & Richardson, P. K.** (1990). Interrater and test-retest reliability of two pediatric balance tests. *Physical Therapy, 70*(2), 79-87.
3. **Bennie, S., Bruner, K., Dizon, A., Fritz, H., Goodman, B., & Peterson, S.** (2003). Measurements of balance: comparison of the Timed" Up and Go" test and Functional Reach test with the Berg Balance Scale. *Journal of Physical Therapy Science, 15*(2), 93-97.
4. **Bittencourt, N. F. N., Amaral, G. M., Anjos, M. T. S. D., D'Alessandro, R., Aurélio Silva, A., & Fonseca, S. T.** (2005). Isokinetic muscle evaluation of the knee joint in athletes of the Under-19 and Under-21 Male Brazilian National Volleyball Team. *Revista Brasileira de Medicina do Esporte, 11*(6),331-336.
5. **Bressel, E., Yonker, J. C., Kras, J., & Heath, E. M** (2007). Comparison of static and dynamic balance in female collegiate soccer, basketball and gymnastics athletes. *Journal of Athletic Training, 42*(1), 42-6.
6. **Brown, C., Padua, D., Marshall, S. W., & Guskiewicz, K.** (2008). Individuals with mechanical ankle instability exhibit different motion patterns than those with functional ankle instability and ankle sprain copers. *Clinical Biomechanics, 23*(6), 822-31.
7. **Clark, R. A., Bryant, A. L., Pua, Y., McCrory, P., Bennell, K., & Hunt, M.** (2010). Validity and reliability of the Nintendo Wii Balance Board for assessment of standing balance. *Gait Posture, 31*(3), 307-310.
8. **Jakobsen, M. D., Sundstrup, E., Krstrup, P., & Aagaard, P.** (2011). The effect of recreational soccer training and running on postural balance in untrained men. *European Journal of Applied Physiology, 111*(3), 521-530.
9. **Johnson, B. L., & Nelson, J. K.** (1979). *Practical measurements for evaluation in physical education* (4th Edition). Minneapolis: Burgess.
10. **Mancini, M., & Horak, F. B.** (2010). The relevance of clinical balance assessment tools to differentiate balance deficits. *European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine, 46*(2), 239-248.
11. **Panta, K., Arulsingh, W., Raj, J. O., Sinha, M., & Rahman, M.** (2015). A study to associate the Flamingo Test and the Stork Test in measuring static balance on healthy adults. *The Foot and Ankle Online Journal, 8*(3), 1-4.
12. **Riemann, B. L., & Lephart, S. M.** (2002). The sensorimotor system, part I: the physiologic basis of functional joint stability. *Journal of Athletic Training, 37*(1), 71.
13. **Shumway-Cook, A., Gruber, W., Baldwin, M., & Liao, S.** (1997). The effect of multidimensional exercise on balance, mobility and risk for falls in community dwelling older adults. *Physical Therapy, 77*(1), 46-57.
14. **Schmitz, R., & Arnold, B.** (1998). Intertester and intratester reliability of a dynamic balance protocol using the Biodex Stability System. *Journal of Sport Rehabilitation, 7*(2), 95-101.
15. **Tsigilis, N., Douda, H., & Tokmakidis, S. P.** (2002). Test-retest reliability of the Eurofit test battery administered to university students. *Perceptual and Motor Skills, 95*(3_suppl.), 1295-1300.
16. **Willems, T., Witvrouw, E., Verstuyft, J., Vaes, P., & De Clercq, D.** (2002). Proprioception and muscle strength in subjects with a history of ankle sprains and chronic instability. *Journal of Athletic Training, 37*(4), 487-493.

17. **Winter, D. A.** (1995). Human balance and posture control during standing and walking. *Gait & Posture*, 3(4), 193-214.